Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען — היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 299 | Łódź, Sroda 25 grudnia 1929 | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, כג כסלו תר״צ | Nr. 299

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

„מיין באציהונג צום סיים, וועלכע איז אין אלגעמיין באקאנט, האט זיך נישט געענדערט"

אינטערוויו מיט, פרעמיער פראפ. בארטעל

וואַרשע, 24 (טעלעפאניש). פראפ. בארטעל, וועלכער האט באקומען פונ׳ם מלוכה־פרעזידענט דעם אויפטראג צו בילדען דעם נייעם מיניסטארען־קאבינעט, האט געגעבען אן׳אינטערוויאו א זשורנאליסט. צוו. אנד. האט דער נייער פרעמיער, נישט לייקענענדיג, אז די מיסיע, וועלכע איז איהם אנגעטרויט געווארען, איז זעהר א שווערע, אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט צוליב׳ן הויכען פערטרויען, וואס ער האט באקומען פונ׳ם מלוכה־פרעזידענט און מארש. פילסודסקי.

ס׳האט זיך איינגעשטעלט א מיינונג, אז די איצטיגע נייע רעגירונג וועט זיין א רעגירונג פון פאציפיקאציע, פון בארוהיגען די געמיטער.

איך, — האט פראפ. בארטעל געזאגט — בין אן׳אנהענגער פון טעראפיע (נאטירליכען היילען), בעת איניגע קרייזען באפארצוגען כירורגישע מיטלען, וועלכע זיי אליין, וואלטען אגב נישט געקענט ארורכפיהרען. כ׳האלט, אז מ׳מוז אויספרובען די הייל־מיטלען, און ווען כ׳וואלט נישט געגלויבט אין זייער ערפאלג, וואלט איך זיך נישט אונטערגענומען צו לעזען די אויפגאבע פון שאפען א רעגירונג.

מיין באציהונג צום סיים, וועלכע איז אלגעמיין באקאנט, האט זיך נישט געענדערט. אויב איך דארף דערהאלטען א בורזשעט, וואלט איך געוואלט באקומען די הסכמה פון פארלאמענט, וועלכער האט דאס רעכט צו באשטימען בודזשעטען. כ׳האלט, אז די פראגע וועגען ענדערען די קאנסטיטוציע איז א דרינגענדע, און זי איז שוין רייף געווארען. די פראגע מוז ערלעדיגט ווערען. די קאנסטיטוציע, וועלכע דער מלוכה־פרעזידענט האט אפגעהאלטען מיט די פארטייפיהרער גיט א גרונד צו מיינען, אז דער גאנצער פארלאמענט האט שוין פערשטאנען די וויכטיגקייט פונ׳ם פראבלעם, און וועט נישט מאכען קיין באזונדערע שוועריגקייטען.

כ׳וויל ערלעדיגען, וואס שנעלער די ראזיגע פראגע, כדי שפעטער אין א מעגליך־גינסטיגער אטמאספער צו ערלעדיגען א רייה אקטועלע מלוכה־פראגען — געזעלשאפטליכע, ווירטשאפטליכע א. אנד. כל זמן דער ענין מיט דער קאנסטיטוציע־ענדערונג וועט נישט ערלעדיגט ווערען, וועט נישט קאנען זיין קיין רוהיגע אטמאספער, וואס איז אזוי נויטיג פאר דער טעגליכער נארמאלער מלוכה־טעטיגקייט, און איך וועל שטרעבען די ראזיגע נויטיגע אטמאספער צו שאפען! — האט פערענדיגט פראפ. בארטעל.

*

פאר׳ן פערלאזען זיין אמט אלס פרעמיער אין אפריל ה. י. האט פראפ. בארטעל צוו. אנד. אויף פאלגענדען אופן זיך ארויסגעזאגט וועגען פארלאמענטאריזם: „דער פארלאמענט דארף זיין א שולע, וואס ענטוויקעלט דעם מלוכה־געדאנק, ווירקט ערציהענד אויפ׳ן גאנצען פאלק, ד. ה. אויך אויף די דעפוטאטען, פון די באטראכטונגען וועגען פארלאמענטאריזם און דער סיים־פראקטיק און איהרע פערשידענע ערשיינונגען איז געדרונגען מיין אויפפאסונג פונ׳ם אמט, אלס רעגירונגס־שעף און מיין באציהונג צום סיים".

פאר א גרונד־מעטאר פון זיין טעטיגקייט, האט פראפ. בארטעל געהאלטען די „געגענזייטיגע אויפריכטיגקייט און לאיאלקייט פון דער רעגירונג און סיים".

נאך דער אפרייזע פון פראפ. בארטעל אויף חנגא קיין לעמבערג, הערשט היינט אין פאליטישען לעבען פולע רוה. אלע וויטערע קאנפערענצען און ענטשיידונגען זענען אפגעלעגט געווארען ביז פרייטאג. אויך כמעט אלע מיניסטארען זענען זיך פונאנדערגעפאהרען אין פערשידענע ערטער אויף די חנאות. דאס פאליטישע לעבען איז ווי אפגעשטארבען.

מען האלט, עס פאר א זיכערע זאך, אז פראפ. בארטעל האט שוין א פערטיגע ליסטע פון א רעגירונג. די פערעפענטליכונג פון דער ליסטע און די אפיציעלע נאמינירונג פון דער נייער רעגירונג איז בלויז אפגעלעגט געווארען ביז נאך די חנאות.

3 גרויסע יודישע פאבריקען ווערען געעפענט אין אוקראינע

מאסקווע, 24 (ספ. טעל.) דריי גרויסע פאבריקען אויף וועלכע עס וועלען ארבייטען בלויז יודען, וועלען אינגיכען געעפענט ווערען דורכ׳ן „ארט" אויף אוקראינע. די ערשטע פאבריק וועט זיין אין כארקאוו, אין וועלכער 400 יודישע יוגענדליכע וועלען באקומען באשעפטיגונג ביים אויסארבייטען שפילצייג פאר קינדער. די צווייטע פאבריק וועט אויסארבייטען טעקסטיל־סחורות און וועט געעפענט ווערען אין דעם שטעטעל קאמאראוקע. די פאבריק וועט געבען באשעפטיגונג 522 יודישע ארבייטער. די דריטע וועט זיין א געהילץ־פאבריק אין לעטיטשעוו פאר 300 יודען.

אויסגעמארדעט א יודישע משפחה אין לעטלאנד

פרידריכשטאט, 24. (ספ. טעל.) אין סעצינער דארף, פרידריכשטאטער קרייז, איז אויף א שוידערליכען אופן דערהרג׳עט געווארען די משפחה ראמאנסקי, וועלכע איז באשטאנען פון פאטער, 10־יעהריגער טאכטער און אלטער מאמע. דער מערדער האט זיי אלע דריי דערשאסען. היינט האט זיך איינגעגעבען צו ארעסטירען דעם מערדער. ער האט זיך ארויסגעוויזען פאר׳ן פרידריכשטאטער תושב, וויקטאר יאניס.

יאניס האט דעם מארד דורכגעפיהרט מים׳ן ציל צו בעגנב׳ענען ראמאנסקי׳ן, וועלכער האט לויט זיי׳נע ידיעות, געמוזט באקומען א גרעסערע געלד־סומע. ראמאנסקי האט אבער דאס געלד דעם טאג גראד נישט געהאט באקומען.

היינט, מיטוואך, דעם 25־טען ד. ח.

קינא־טעאטער „ŚWIT"!

89 פאמארסקא 89 (שרעדניא)

פייערליכע ערעפנונג פון סעזאן! גרויסע שלאגער־פרעמיערע!

„די זינגערין פון מאנפארנאס"

אונגעוועהנליכע פאסירונגען פול מיט קאמיזם אין 10 אקטען.

פילם פול מיט גענייאלע רעזשי־איינפאלען. — אין די הויפט־ראלען:

די באליבטסטע און געשיקטסטע און פרעכטיגסטע וועלט־קינסטלערין

Anna Ondra — וועלכע האט אין דעם בילד רעגרייכט א רעקארד פון ערפאלג, ווי אויך דער בעצווינגער פון פרויען־הערצער — Andree Roanne

אנהויב 12 א זייגער בייטאג. די מוזיקאלישע אילוסטראציע ווערט אויסגעפיהרט פון א פערשטארקטען סימפאנ. ארקעסטער. דאס קינא־טעאטער איז גוט באהייצט.

מארגען, דאנערשטאג, כ״ד כסלו, 11 א זייגער פארמ., צו די שלושים פון אונזער מיטגליד

הרב אלכסנדר סנדר זצ״ל דישקין

וועט אין דער שוהל ביים „לינת הצדק", צעגעלניא 53, פארקומען א הזכרה, צו וועלכער עס לאדענט איין אלע קרובים און פערעהרער פונ׳ם נפטר.

די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" אין לאדז.

13364

היינט, מיטוואך, כ״ג כסלו תר״צ, צו די שלושים פון אונזער מיטגליד

הר׳ אלכסנדר סנדר זצ״ל דישקין

וועט אין זקנים־הויז (פאמארסקא 54), א זייגער 6 אוו. פארקומען: 1) א הזכרה, 2) די איינוויהונג פון 2 עוויגע בעטען אויף די נעמען פון הר׳ סנדר און אסתר שרה ע״ה דישקין, צו וועלכע עס לאדעט איין די קרובים און פערעהרער פון די פערשטארבענע.

די פערוואלטונג פון דער חברה „מחסה לזקנים"

3363

עטליכע קאמפלעטען נייע

האלץ־שריפט

אין פערשידענע גרויסען, פרייזווירדיג צו פערקויפען.

צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

3102

אויפפאדערונג!

איך פאדער דעם שענקער גוטמאן אנקערמאן, לאדז, פלאץ וואלנאשצי 11, דינסטאג, פ׳ וישב, 1 א זייגער פארמ. לדין תורה צום לאדזער ראבינאט, פלאץ וואלנאשצי 6, אזוי ווי ער האט מיך געשלאגען וועגען שמירת שבת, א מיטגליד פון שומרי ומזהירי שבת, נארוטאוויטשא 11 און אלעקסאנדריסקא 19.

שליח בי״ד דועד הרבנים דפה לודז

משה מנחם מענדיל ראזענבערג

לאדז, פאמארסקא 4, טעל. 117-37.

3371

באקאנטמאכונג

אין פעראיין „מחזיקי חולים" קילינסקי 120 וועט שבת חנוכה דאווענען דער וועלט־בארימטער 14־יעהריגער קינסטלער חזן

משה יאנקעלעוויטש

מיט א כאר.

די הכנסה דערפון געהט אויסצוגעבען אומזיסטע מעדיצינישע הילף פאר ארימע קראנקע.

בילעטען וענען צו באקומען ביי ה׳ לעווקאוויטש, גלובנא 54, פעלמע, גלובנא 57, „מחזיקי חולים" קילינסקי 120

8־ונג, שטעפער, שוסטער, שיך־סוחרים, לעדער־סוחרים און גארבער.

איהר ווערט געבעטען צו קומען אויף דער

אויסערארדענטליכער פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג:

וועגען דעם אריינפיהר פון אויסלענדישע שיך.

וואס קומט פאר היינט, מיטוואך, דעם 25 דעצעמבער, פינקטליך 5 א זייגער אווענד און לאקאל פון דער האנדווערקער צענטראלע, פאלודניאווע 4.

פערענדיגט דעם פערהער פון די עדות

דורך דער אויספאָרשונגס-קאָמיסיע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 24 (יט״א טעלעגראַפיש).

די אויספאָרשונגס - קאָמיסיע האָט היינט פערענדיגט דעם פערהער פון אַלע עדות. נעכטען זענען אויסגעהערט געוואָרען 18 עדות פון יודישען צד. אויף דער נאָהענטסטער זיצונג וועט דער פאָרשטעהער פון דער יודישער אַגענץ, סער מעריסאָן רעזומירען די ביז־איצטיגע אַרבייט פון דער אויספאָרשונגס־קאָמיסיע.

אַ העץ-קאַמפּאַניע געגען די יודישע וואָרען-הייזער אין דייטשלאַנד

קעלן, 24 (יט״א טעלעגראַפיש).

די דייטשע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען האָבען לעצטענס אָנגעהויבען אַ גרויסע העץ־קאַמפּאַניע געגען די יודישע וואַארען־הייזער. אין רעזולטאַט פון דער אַנטיסעמיטישער העצע זענען היטלעראַווצעס בעפאַלען די וואַארען־הייזער פון טיץ אַ. אַנד.

אַ נייע נבלה פון די אַראַבער

ירושלים, 24 (יט״א) די אַראַבער פון חברון האָבען פעראַקערט און פערזייהט דאָס יודישע בית־עולם אין חברון נעבען דעם אָרט, וואו עס זענען געקומען צו קבורה די קרבנות פון דער בלוטיגער חברון׳ער שחיטה אין אויגוסט.

די ידיעה וועגען דעם האָט געמאַכט אַן אומערהערטען רושם אין גאַנץ ארץ־ישראל, אַ בעזונדערס ערשיטערענדען איינדרוק האָט דאָס געמאַכט אויף די יודישע איינוואוינער פון חברון, וואָס געפינען זיך נאָך ביז איצט אין ירושלים און האָבען זיך שוין געקליבען אומצוקעהרען זיך אין זייער היים־שטאָט.

וועגען דער אומערהערטער שאַנד־טאַט פון די אַראַבער איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אַן אָנקלאַגע צו דער ארץ־ישראל־רעגירונג.

קאָנפליקט אַרום דעם יפו׳ער שחט-הויז

ירושלים (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אין תל־אביב האָט אַרויסגערופען אַן אויפרעגונג דער פערבאָט צו בענוצען דעם שחט־הויז אין תל־אביב. דער מאַגיסטראַט האָט אינטערווענירט ביי דער רעגירונג. די אינטערווענץ האָט אָבער נישט געהאַט קיין ערפאָלג. די רעגירונג האָט ערקלערט, אַז די ערלויבניש אויפ׳ן תל־אביב׳ער שחט־הויז איז אַרויסגעגעבען געוואָרען פּראָוויזאָריש נאָר אויף אַ חודש און וועט מעהר נישט פערלענגערט ווערען.

דער מאַגיסטראַט וועט אָבער דעם קאַמף נישט אויפגעבען, ווייל די שוחטים האָבען בעשלאָסען אין קיין פאַל נישט צו געהן שחט׳ען אין יפו׳ער שחט־הויז.

ענטדעקט אַ פערשווערונג אין מעקסיקאַ

לאָנדאָן, 24. (אי־ט. או.) אין מעקסיקאַ איז ענטדעקט געוואָרען אַ פערשווערונג געגען דעם נישט לאַנג געוועהלטען פּרעזידענט. אין מעקסיקאַ־שטאָט און טאַמפּיקאַ האָט מען אַרעסטירט 50 מענשען.

געפּלאַנט אַ באָמבען-אַטענטאַט אין יוגאָסלאַוויען

דורכגעפיהרט גרויסע אַרעסטען

בעלגראַד, 24 (ספּ. טעל.) פון זאַגרעב טיילט מען מיט, אַז דאָרט איז אַרעסטירט געוואָרען דער פיהרער פון די קראָאַטישע פויערים וולאַדימיר מאַטשעק, דער נאָכפאָלגער פון ראַדיטש׳ן. דער אַרעסט זאָל שטעהן אין פערבינדונג מיט דעם ענטדעקטען פּלאַן פון אַ באָמבען־אָנפאַל, וועלכער האָט געזאָלט אויסגעפיהרט ווערען אויף אַ קראָאַטישע דעלעגאַציע, וועלכע איז געפאָהרען קיין בעלגראַד צו ווינשען דעם קעניג צו זיין געבורטסטאָג.

לעצטענס זענען אין צוזאַמענהאַנג דערמיט אַרעסטירט געוואָרען עטליכע פערזאָן, וועלכע האָבען בעת דער אויספאָרשונג ערקלערט, אַז ס׳האָט זיך געגרייט אַ באָמבען־אויפרייס אין׳ם צוג, מיט וועלכען ס׳איז געפאָהרען די דעלעגאַציע און ס׳האָט אויך געזאָלט אויסגעפיהרט ווערען אַן אַטענטאַט אויף דער זאַגרעבער קאַטעדרע בעת די פייערליכקייטען אין׳ם קעניגס געבורטס־טאָג.

צווישען די אַרעסטירטע געפינט זיך דער געוו. דעפּוטאַט פון דער פויערים־פּאַרטיי יעלאַזיץ און דער געוו. פּאָלקאָווניק בעגיטש. זיי האָבען ערקלערט, אַז מאַטשעק האָט פּרינציפּיעל געשטיצט די אונטערנעהמונג.

ווי האַלט עס מיט כינא און די סאָוויעטען?

אַ הכחשה פון דער כינעזישער רעגירונג

פּעקין, 24 (ספּ. טעל.) די צענטראַלע כינעזישע רעגירונג אין נאַנקין טיילט מיט אָפיציעל אַז זי קען נישט בעשטעטיגען די ידיעות פון מאָסקווער קוועלען וועגען אַן אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען צווישען דער מוקדענער רעגירונג מיט די סאָוויעטען וועגען ווידער אויפנעמען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען. די נאַנקינער רעגירונג ערקלערט, אַז זי איז נישט מסכים אויף אַ כינעזיש־סאָוויעטישער קאָנפערענץ אין מאָסקווע און לעגט פאָר, אַז אַזאַ קאָנפערענץ זאָל פאָרקומען אין כינאַ.

דער כינעזישער אויסערן־מיניסטער וואַנג זאָל האָבען ערקלערט, אַז דער אָפּמאַך צווישען דער מוקדענער רעגירונג מיט די סאָוויעטען קען דורך דער צענטראַלער רעגירונג נישט ראַטיפיצירט ווערען, ווייל די מוקדענער רעגירונג איז צו ווייט אַוועק אין איהר נאָכגיביגקייט.

מ׳טאָר נישט קלינגען מיט די גלאָקען

פעראָרדנונג פון דער סאָוויעט-רעגירונג

מאָסקווע, 24. (ספּ. טעל.) לויט אַ פעראָרדנונג פון דער מאַכט איז אין קיעוו געשלאָסען געוואָרען די בעריהמטע פּעטשאַרסקער לאַווראַ. די גרויסע בנינים פון דער לאַווראַ זענען איבערגעגעבען געוואָרען פאַר קאָמוניסטישע קלובען.

גלייכצייטיג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג, אַז אין די ווייַנאַכטען־חגאות זאָל מען נישט טאָרען קלינגען אין קיין צערקווען און קלויסטערס. פאַר עובר זיין אויפ׳ן פערבאָט וועט מען צוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר קאָנטער־רעוואָלוציע.

250 מענשען אומגעקומען

בעת אַ שיפס-קאַטאַסטראָפע

האָנקאָנג, 24. (ספּ. טעל.) דאָ איז דערהאַלטען געוואָרען די ידיעה, אַז די דאַמפשיף „ליטשע אַנק" מיט 250 פּאַסאַזשירען צווישען וועלכע ס׳האָבען זיך געפונען פיל קינדער און פרויען, איז בעת׳ן שטורם דערטרונקען געוואָרען ביי דער דרום כינעזישער פּראָווינץ קוואַנגטונג.

לויט די ביז איצטיגע ידיעות זענען ביז איצט געראַטעוועט געוואָרען 2 מאַטראָזען, די איבריגע מאַנשאַפט און אַלע פּאַסאַזשירען זענען אומגעקומען אין ים.

הרב הכולל אין יוגאָסלאַוויען וועגען דעם נייעם קהלה-געזעץ

בעלגראַד (יט״א) דער רב־הכולל פון יוגאָסלאַוויען ד״ר יצחק אלקאַלאַי האָט אין אַ גע־שפּרעך מיט׳ן פאָרשטעהער פון יט״א געגעבען איי־ניגע ערקלערונגען וועגען דער בעדייטונג פון דעם נייעם קהלה־געזעץ אין יוגאָסלאַוויען, וואָס איז איצט אַריין אין קראַפט, נאָכדעם ווי ער איז אונטערגע־שריבען געוואָרען דורכ׳ן קעניג אַלעקסאַנדער:

די יודישע רעליגיעזע קהלה, האָט דער רב־הכולל ערקלערט, איז איצט פולקאָם גלייכבערעכ־טיגט מיט די אַנדערע רעליגיעס אין לאַנד. מיר האָבען בעקומען אַלע רעכט, פון וועלכע עס געניסט אַפילו די דאָמינירענדע סערבישע קירכע. די לאַגע פון דער יודישער רעליגיעזער קהלה איז ביז איצט נישט געווען רעגולירט. אין פערשידענע געביטען פון לאַנד האָבען פערפליכטעט די געזעצען פון די מלוכות, צו וועלכע די געביטען האָבען געהערט פאַר דער מלחמה. די רעגירונג פון גענעראַל זשיוו־קאָוויטש האָט לעצטענס רעגולירט די בעציהונג צווישען דער מלוכה און דער סערבישער אָרטאָדאָק־סישער קירכע. איצט זענען די זעלבע פּרינציפּען אָרורכגעפיהרט געוואָרען אויך אין בעצוג צו דער יודישער קהלה.

דאָס נייע געזעץ האָט הרב הכולל ד״ר אַלקאַלאַי בעגריסט — איז אויפגענומען געוואָרען מיט דער גרעסטער צופרידענהייט דורך די יוגאָסלאַווישע יודען, אין זייער נאָמען האָט דער רב־הכולל געשיקט דאַנק־טעלעגראַמען צום קעניג אַלעקסאַנדער, פּרעמיער זשיוואָקאָוויטש און יוסטיץ־מיניסטער סקושיץ.

אַ וואָגען אונטער די רעדער פון אַ צוג

4 דערהרג׳עטע, 3 פערוואונדעטע

פּאַריז, 24. (ספּ. טעל.) פון מאַדריד איז מען מודיע, אַז נישט ווייט פון באַדאַיאָז איז אַ צוג אַרויפגעפאָהרען אויף אַ וואָגען, וועלכער איז צושמעטערט געוואָרען אויף שטיקלעך. 4 פרויען זענען דערהרג׳עט געוואָרען אויפ׳ן אָרט, 3 זענען שווער פערוואונדעט.

פערמשפּט שילער פאַר אַ דעמאָנסטראַציע

לעמבערג, 24. (טעלעפאָניש) אוקראַאינישע גימנאַזיאַל־שילער, וועלכע האָבען איינגעאָרדענט אַ דעמאָנסטראַציע אין טאַרנאָפּאָל דעם 1. נאָוועמבער זענען אַדמיניסטראַטיוו בעשטראָפט געוואָרען דורך דער סטאַראָסטווע אויף 10 ביז 14 טאָג אונטערזוכונגס־אַרעסט. די פערמשפּטע האָבען אַפּעלירט צום געריכט.

כינעזישע גזלנים דערהרגענען אַ מיסיאָנער

פּעקין, 24. (א. ט. או.) אין פוקיאו איז אַן אַמעריקאַנישער מיסיאָנער דערהרג׳עט געוואָרען פון כינעזישע גזלנים. דאָס הויז פון דער מיסיע איז דעמאָלירט און צוראַבעוועט געוואָרען. דער אַמעריקאַנער גענעראַל־קאָנסול האָט תיכף זיך געווענדעט צו דער כינעזישער רעגירונג מיט אַ פּראָטעסט און פאָדערונג פון שאַדען־ערזאַץ. די כינעזישע רעגירונג האָט צוגעזאָגט דעם שאַדען צו דעקען.

ישיבת „אהבת תורה"
דביה״מ הגדול דאַלטשטאַדט, וואָלבאָרסקאַ 20.

זונטאָג, ביום א׳, פ׳ מקץ, ג׳ חנוכה (ד. 29. דעצ.) קומט פאָר

אַ פייערליכע

חינוך-הספר-תורה

מיט דער בעטייליגונג פון אַ גרויסען אָרקעסטער, צו וועלכער מיר לאַדען איין אַלע מיטגלידער, מתפללים און סימפּאַטיקער.

בעמערקונג: 1) צוליב׳ן אויסמאַלען אַ געדראַנג אין טאָג פון חינוך הויבט זיך אָן דאָס שרייבען די אותיות מיטוואָך און דאָנערשטאָג, פ׳ וישב פון 3 נאָכם טאָג. אויף דאָס נייען די יריעות קומט פאָר פרויען פאָר מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 12—4 נאָכם. אין ווייבערישען בית המדרש; 2) זונטאָג, אין טאָג פון חינוך, וועט מען שרייבען אותיות אַ גאַנצען טאָג אין בית המדרש, אויך נייען די יריעות ביז 4 נאָכם. אין ווייבערישען בית המדרש; 3) דאָס ספר וועט געפיהרט ווערען אין דער אַלטשטעטישער שוהל אונטער דעם אָרקעסטער מיט׳ן חזן און כאָר פון דער אַלטשטעטישער שוהל.

איינגאַנג פריי!

הועד דישיבת „אהבת תורה"

דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע פּאַקולאַ צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליכער טאָכטער און שוועסטער

נ. ע. הענע

דעם וואַרימסטען מיטגעפיהל דריקען אויס

טויבע און בנימין זילבערבערג.

אומזיסטע

חנוכה - פּרעמיע!

ערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז לכבוד חנוכה גיב איך צו בחנם צו יעדער איינציגער בעשטעלונג

אַ קליינע זיידענע אַבאַזשורקע.

איך בעזיץ שטענדיג אויף לאַגער די נייעסטע אַבאַזשורען לויט די לעצטע אויסלענדישע מאָדעלען, ווי אויך שטעה- און טיש-לאַמפּען פון האָלץ. קומט און איבערצייגט אייך.

מיט אַכטונג

Artystyczna Pracownia Abażurów
„FENIUTA"
32 Cegielniana 32
(Sklep Zegarmistrzowski).

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַקטיק פון נעמליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, חוץ: תקלעדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסט־ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו. עמפּפאַנגט פון 5—7 אָוו.

גמילת-חסדים-קאַסע, גרינער מאַרק 7.

צו דער פייערונג פון סיום-הספר

וועלכע קומט פאָר מוצש״ק, פ׳ וישב און זונטאָג, ג׳ דחנוכה, פּינקטליך 5 אָוונד אין אייגענעם לאָקאַל, און איז פערבונדען מיט אַ חגיגת חנוכה, האָבען מיר אַנגאַזשירט די גרעסטע וועלט־חזנים, ובתוכם הש״ץ הנכבד הידוע הר׳ עוזר ווינאַגראַד, חזן ראשון פון לאָדזער אַלט־שטעטישער שוהל, וועלכער איז בעוואוסט מיט זיין ערשטקלאַסיגע גרויס־אַרטיגע טענאָר־שטימע, אַלס 2־טער סיראָטע. אין אויך דער טאַלאַנטפולער בעגאַבטער חזן פון ווילקער שוהל, ר׳ משה ליסס און אויך נאָך פיל אַנדערע בעוואוסטע גרויסע זינגער חזנים קינסטלער, און מיר האָפען, אַז אַלע נעבעטענע געסט וועלען האָבען אַן אמת׳ן תענוג הרוחני פון די אַלע יודישע געוזאַנגען מעניני דיומא.—מיר האָבען דעם כבוד איינצולאַדען אַלע אונזערע ברידער צו דער גרויסער מצוה, צו שרייבען די אותיות.

3384

די פערוואַלטונג פון דער גמילת חסדים-קאַסע, גרינער מאַרק 7

צענטר. קליינהענדלער-פערעיין אויף לאַ־זער וואַיעוואָדז־שאַפט, זאַוואַדזקאַ 5.

היינט, מיטוואָך, דעם 25 דעצעמבער ד. י., 4 אַ זייגער נאָכמ. קומט פאָר אין פעראיינס לאָקאַל, זאַוואַדזקאַ 5.

די יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפענונג; 2) וואַהל פון אַ פּרעזידענט און אַססעסאָרען; 3) פאָרלעזען דעם פּראָטאָקאָל פון דער לעצטער גענעראַל־פערזאַמלונג; 4) בעריכט פון דער טעטיגקייט; 5) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס קאָמיסיע; 6) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע; 7) בעשטעטיגען אַ בודזשעט אויפ׳ן יאָהר 1930.

בעמערקונג: ביי יעדער צאָהל מיטגלידער קומט פאָר דעם זעלבען טאָג, 6 אַ זייגער אָוונד, צום צווייטען טערמין. אין דער פערזאַמלונג קענען נאָר אָנטיילנעהמען די, וועלכע האָבען איינגעצאָהלט דעם ביישטייער ביז דעצעמבער 1929

מיט אַכטונג די האַנהלה

לאָדז. 25 דעצעמבער 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 25 דעצעמבער 1929

דער הויפּט-מופטי רופט צו אַ גאָטעס-דינסט

די אַראַבישע עקזעקוטיווע אָרדנט אָן אויף אַ פרייטאָג: אַ גאָטעסדינסט אין דעם אַכטער מעטשעט צום זכרון פון פּרעמיער-מיניסטער פון איראַק, וועלכער איז בײַ אַ אָנגען זעלבסטמאָרד. דער גרויס-מופטי פון ירושלים האָט אין צוזאַמענהאַנג דערמיט גערופן די אַראַבער פון גאַנץ ארץ-ישראל זיך צו בעטייליגן אין דעם גאָטעס-דינסט. און ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז מיט אַן ענגלישן גאָטעסדינסט האָבן זיך אָנגעהויבן די בלוטיגע געשעענישן אין אויגוסט פון ל. י. איז מעהר ווי פערשטענדליך די אַלגעמיינע בעאונרוהיגונג, וועלכע דער רוף פונ'ם מופטי האָט אַרויסגערופן בײַ די יודען אין ארץ-ישראל.

דער ירושלימער גרויס מופטי האַדזש-אמין-על-הוסעיני ענטפּלעקט זיך וואָס ווייטער אַלץ מעהר אַלס פּאָליטישער אינטריגאַנט פון גרויסן סטיל. אין די אייראָפּעאישע מלוכות זענען ענגלישע טיפּען שוין אַ ווייטע פערגאַנגענהייט. אויפ'ן מזרח רויערן די היסטאָרישע פּראָצעסן אויף אַ פּאָר יאָהר-הונדערטער לענגער. דעם אמט פון העכסטען מאַהאָמעטאַנישן גייסטליכן פערנעמט אַ יונגערמאַן, וואָס האָט אויף זיין געוויסן אַ שווערן קרימינעלן פערברעכן נאָך בעת די געשעענישן אין די צייטן פון הערבערט סעמיועל.

דער דאָזיגער יונגערמאַן איז לויטער דורכ'ן ראַמאַלסריגען נציב בעגנעדיגט געוואָרען און איז אפילו צוריקגעשטעלט געוואָרען אין זיין הויכער שטעלונג.

מיט וואָס פאַרא מיטלען דער דאָזיגער הויכער מאַן בענוצט זיך האָט די עפעטליכע מיינונג זיך איבערצייגט אין דער לעצטער צייט. די קאַמפּס-מיטלען פון דאָזיגן „גייסטליכן" זענען זעהר נידריגע אינטריגען מיט געמיינע בלבולים, אַז די יודען ווילען כלומרשט בעהערשן אָדער איבערפאַלען דעם אָמאַר מעטשעט האָט ער בעוואָזען דעם אַראַבישן פינס-טערן המון אנצופאַלען אויף „שוצלאָזע זקנים, ישיבה-בחורים, פרויען און קינדער אין חברון, צפת, ירושלים.

ווען דער דאָזיגער אַנפאַל האָט זיך אָפּגעשטעלט אונטער דער העלדישער פערטיידיגונג פון דער יודישער זעלבסט-שוץ, אונטער די קוילען פון די ענגלישע זעלנער, האָט דער מופטי אָנגעהויבן אַ „פּאָליטישע" אַקציע, וואָס שטעהט אויף דער זעלבער מאָראַלישער הויך, וואָס די ערשטע, די „דירעקטע". געגען איינעם פון זיינע ליגענס איז בשעתו שאַרף אַרויסגעטראָטן פּראָפ. איינשטיין, דער אַמעריקאַנער זשורנאַליסט וואַן פּאַסען דערצעהלט ווי אַזוי דער גרויס-מופטי האָט איהם פאָרגעלעגט פערשידענע זאַכען נישט אויסשליסענדיג... פרויען, אפי ער, דער זשורנאַליסט, זאָל בעלייכטען זיינע קאָרעס-פּאָנדענציעס אין דעם מופטי'ס גייסט.

און וואָלט עס געווען אַ געוועהנליכער עפענדי, אַן'אַגיטאַטאָר, אָדער אַן אַראַבישער אַדוואָקאַט, וואָלט מען געקענט בכלל איבערגעהן איבער דער פערזאָן צו דער טאָגאָרדנונג, די זאַך איז אָבער די, אַז די שאָוויניסטישע פּראָפּאַגאַנדע נוצט אויס אין דער פערזאָן און אמט פון מופטי דעם רעליגיעזען מאָמענט, וואָס שפּילט אין מזרח אַ געוואַלדיגע ראָלע. אויף דעם געוועהנליכען אַראַבער, פאַר וועלכען די יודישע קאָלאָניזאַציע ברענגט נוצען ווירטשאַפטליכע און קולטורעלע און ברענגט נישט קיין שום פּאָלי-טישען שאָדען, אויף איהם וועט דער פּאָליטישער אַגיטאַטאָר נישט ווירקען; אָבער דער אַבסו-ראַלסטען ליגען וועט אויף איהם האָבען אַ ווירקונג, אויב אין איהם וועט זיך געפינען דער רעליגיעזער מאָמענט און ער וועט שטאַמען פון אַ גייסטליכען.

די אינטריגעס און געפעהרליכע (פּאָליטיש-רעליגיעזע אַוואַנטורעס פונ'ם מופטי הערען נישט אויף און דראָהען אַלעמאָל מיט נייע חילוק אויס-ברוכען. דערפאַר מוז דער יודישער ישוב אין א"י און דאָס גאַנצע יודענטום, וואָס איז רעפּרעזענטירט אין דער יודישער אַגענץ פאָדערען פון דער א"י-רעגירונג, אַז זי זאָל דעם ירושלימער מופטי איינ-האַלטען אין די ראַהמען פון זיינע ווירקליכע קאָמ-פּעטענצען. די א"י רעגירונג טאָר ווייטער נישט דול-דען די מיאוסע קאַמפּאַניע פונ'ם מופטי, די א"י-רעגירונג מוז זיין ענטשירען, ווייל דער מאַנדאַט איבער א"י איז געגעבען געוואָרען ענגלאַנד דורך דער פעלקער-ליגע, כדי זי זאָל איהם אויספיהרען!

פ. ב.

דער פערמשפט 2 אַראַבער פאַר דער דעמאָנסטראַציע פון 2 נאָוועמבער

חיפה (י.ט.א.) אין קרייז-געריכט איז פאָר-געקומען אַ פּראָצעס פון 2 אַראַבער, וועלכע האָ-בען זיך דעם 2 נאָוועמבער בעטייליגט אינ'ם אַראַ-בישען שטרייק געגען דער רעגירונג און געגען דער באַלפור-דעקלאַראַציע. זיי זענען פאַר'משפט געוואָרען אויף 3 חדשים טורמע, אָדער צו בע-צאָהלען צו 25 פונט שטראָף.

די פערענדערונג פון מיטעל-אייראָפּא
אלס העט-מיטעל פון אנטיסעמיטען

אין דעם בוך „דאָס וועזען פון אנטיסעמי-טיזם, פון בעגרינדער פון דער פּאַן-אייראָפּעאי-שער בעוועגונג גראַף קודענהאָוע-קאַלערגי, געפונען מיר די פאָלגענדע נאָר אינטערעסאַנטע אויס-פיהרונגען:

דורך דעם, וואָס מיטעל-אייראָפּא איז נאָך דער מלחמה אָרעם געוואָרען דאָס האָט געגעבען דעם אנטיסעמיטיזם אַ נייעם איפּפולס אין דעהר וואַכען.

וואָרום אין אנטיסעמיטיזם ליגט דער כח פון קנאה, די קנאה צו די רייכע יודען.

אין די איבערפעלקערטע געביטען פון אייראָפּא, איז די קנאה אַ גרויס-מאַכט, זי איז דער שטאַרקסטער קוואַל פון פּאָליטישער און פּריוואַ-טער שנאה. די דאָזיגע קנאה וואַקסט צוזאַמען מיט דער אַלגעמיינער אָרימקייט און דעם איבעריודי-עלען רייכטום.

ווער עס פערלירט געלד, בשעת אַן אַנדערער געווינט, רעדט זיך איין, אַז דאָס איז דאָס געלד וואָס דער אַנדערער האָט בײַ איהם אַוועקגענומען. פון דאַנען קוואַלט די שנאה פון דער מאַסע געגען די קריגס- און נאָך קריגס-געווינער, פיל שטאַר-קער איז די שנאה ווי צו די דאָזיגע, וואָס זייערע פערמעגענס זענען איבערגעגאַנגען בירושה.

אין מאַנכע לענדער פון מיטעל-אייראָפּא, אין וועלכע דער אָרעל פון גרויסגרונדבעזיצער איז זעהר רייך געווען, האָט זיך אויך דער גאַנצער האַס פון דער מאַסע געגען זיי געווענדעט, יען מען האָט אָבער בײַ די גרויס-גרונדבעזיצער אַוועקגענו-מען זייערע פעלדער, האָט די גרויסע שנאה אויפ-געהערט.

אט די כלל-שנאה פון די פילע אָרימע געגען די אַזוי ווייניג רייכע, און נייע רייכע, האָט בײַם סוף פון דער מלחמה אַרויסגערופן די סאָציאַליס-טישע כוואַליע. די דאָזיגע בעוועגונג, וועלכע האָט פּראַוועס, אַז זי פיהרט צום באָלשעוויזם — האָט געמוזט אין איהר גאַנג אויפגעהאַלטען ווערען און געשטערט ווערען. דאָס האָבען באַלד דערקענט די פיהרער פון די רעכטע גרופּען און כדי צו פאַר-מיידען די שנאה געגען די כלל רייכע — האָבען געלייטעט דעם האַס אויף אנטיסעמיטישע וועגען געגען די רייכע יודען.

די גרויסע צאָהל פון רייכע און רייך-געוואָרע-נע יודען בשעת — און נאָך דער מלחמה, האָט זיי זייער געראַנק גרינג געמאַכט און אַזוי איז דער אַנ-טיסעמיטיזם געוואָרען אַ בליצאַבלייטער, וואָס זאָל דעם סאָציאַליסטישן בליץ פון דעם קאַפּיטאַליס-טישן דאַך איבערפיהרען אויף אַ אַנדערער זייט, אויף דער אַנטיסעמיטישער זייט.

די שנאה פון די אָרימע געגען די רייכע איז קינסטליך איבערגעשלעפּט געוואָרען אויף ציוי געביטען:

אויף די גלויבינער מלוכות און אויף די יודי-שע מיטבירגער. אַלס אַ געגען-גיפט געגען באָל-שעוויזם איז קינסטליך אָנגעיאָגט געוואָרען, דער נאַציאָנאַליזם און אנטיסעמיטיזם. און דער סיסטעם האָט געהאַט אַ דערפאָלג. דער באָלשעוויסטישער שטורם איז געוואָרען אָבגעוועהרט. די אנטיסעמיטי-שע פון נאַציאָנאַליסטישע רעכטע אין דייטשלאַנד — איז געוואָרען אַ שטאַרקער און אַקטיווער געגנער געגען די קאָמוניסטישע סאָציאַליסטישע און ליבעראַלע לינקע.

דאָס האָט געהאַט דערפאָלג כאָטש אויך די טאַטזאַכען זענען געגען דער אנטיסעמיטישער טענ-דע. דער גרויסער קריגס- און נאָך קריגס-געווי-נער אין דייטשלאַנד איז גראָר אַ „נישט-יוד"... די דייטשע אינדוסטריע האָט זיך — ווי בעקאַנט — נאָר ווייניג געפונען אין יודישע הענד.

בכלל האָבען די יודען אין דער מלחמה אַ סך מעהר פערלוירען ווי זיי האָבען געוואונען. אַ יע-דער יוד האָט אריינגעוואָרפען זיין געלד אין די מלחמה-הלואות און אַרויסגענומען האָבען זיי נאָר-נישט. עס איז אויך אַ גרויסער שטות צו זאָגען, אַז דער שלעכטער אויסגאַנג פון דער מלחמה איז די שולד פון די יודען.

אָבער די עפענטליכע מיינונג האָט ליב פּראַ-זען און שטיצט זיך קיינמאָל נישט אויף קוין לאָ-גיק. די יודען הייסען קריגס-געווינער, קאַפּיטאַליסטען, פּאַסקאַרושעס. זיי זענען שולדיג אין דער מלחמה אין דעם צוזאַמענבראָך און אין דער רעוואָלוציע. די מאַסען האָבען נויטיג אַ שעיר-לעזאזל און דער יוד איז עס געוואָרען.

אין פילע פּונקטען האָט מען אָנגעוויזען דער-רויף, אַז אַ סך יודען זענען בשעת מלחמה און שפּעטער נאָך רייכער געוואָרען. צייגענען די יודען זייט דורות, אַז זיי זאָלען זיך בעשעפטיגען אין מסחר און געלד-ענינים האָט דערפאַר דעם יודישען חוש אין דער ריכטונג שטאַרק אויסגעבילדעט. די מלחמה און די נאָך-מלחמה-צייט האָט זיי דערצו די גרויסע געלעגענהייט געגעבען. די מאַכט און די בערייטונג פון באַנק-הייזער, וואָס זענען צום גרויסען טייל אין יודישע הענד — איז געוואַקסען, אַז די דאָזיגע באַנקען זענען די נויטוועגדיג-קייט פאַר דער ווירטשאַפט, דאָס האָט מען פערגע-סען.

אַזוי האָט מען געפיהרט דערצו, אַז דער אנטי-סעמיטיזם אין דייטשלאַנד האָט פאַרגעשטויסען נע-בען דעם קאַפּיטאַליזם און געגען דעם קאָמוניזם, ראַסאיזם געוועזן יעדער לאָגיק.

דאָ אָבער האַנדעלט עס זיך נישט אין דער לאָגיק, נאָר אין דער פּאָליטיק.

דאָ ליגט דער הויפּט-מאָטיוו פון פּאָליטישען אנטיסעמיטיזם, וועלכער איז אַ פערדרעהונג פון אַ סך אמת'ן.

ל. מ.

דער קריזיס אין דער דיאַמאַנטען אינדוסטריע אין אַנטווערפּען
די איצטיגע לאַגע און די אויסזיכטען

די דיאַמאַנטען-אינדוסטריע אין אַנטווערפּען, וואָס נעהמט אַרום 4000 פאַבריקאַנטען און סוח-רים, בעשעפטיגט בערך 25 טויזענד אַרבייטער.

אין אַנטווערפּען פערקויפט מען יעהרליך צווי-שען 500 און 600 מיליאָן געשליפענע דיאַמאַנטען קיין האַלבער פּראָצענט אפילו פון דעם פערקויפט זיך נישט אין בעלגיען. דער גרעסטער טייל ווערט פערקויפט קיין אַמעריקאַ. אַזוי אַרום קויפט אָפּ אַמעריקאַ יעהרליך ביז 60 פּראָצענט פון דער בעלגישער פּראָדוקציע. די לאַגע איז איצט אַ גאַנץ ערנסטע, מען קאָן אָבער נישט רעדען וועגען אַ קריזיס אין דעם האַנדעל. עס איז אַלע יאָהר אַ געוועהנליכע ערשיינונג, אַז אין די חדשים אוי-גוסט, סעפּטעמבער און אָקטאָבער הויבט זיך אויף דער האַנדעל, עס ווערען דאַמאָלס געמאַכט גרע-סערע קניות. דאַגעגען אין די לעצטע צוויי חדשים פון יאָהר ווערט די נאָכפראַגע אויף דיאַמאַנטען פיל פערקלענערט.

נישט אַזוי לייכט קומט אָן דאָס פערקויפען דעם דיאַמאַנט קיין אַמעריקאַ. 20 פּראָצענט פון דעם ווערט פון יעדען שטיינדעל מוז מען אָפּצאָה-לען בײַם אַריינפיהר אין די פעראייניגטע שטאַטען. פערשטעהט זיך, אַז צוליב אַזעלכע גרויסע אָפּצאָה-לען מעהרען זיך די גרופּעס פון די שמוגלערס, וואָס שוואַרצען אַריין קיין אַמעריקאַ שטיינער אָהן דעם אָפּצאָהל. דערפון ליידט אויך בכלל דער האַנדעל. דאָס האָבען שוין פערשטאַנען פיל מיט-גלידער פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס און האָבען אַריינגעטראָגען אַ פּראָיעקט פון פערקלענערען דעם אַריינפיהר-אָפּצאָהל פון דיאַמאַנטען ביז אַ העלפט. דער דאָזיגער פּראָיעקט דאַרף איצט, אין פעברו-אַר ווערען דיסקוטירט אין קאָנגרעס. דאָס האָט שוין גורם געווען צו אַ שטאַרקער דערנידערונג פון די פּרייזען. פון דער צווייטער זייט איז אָנגע-קומען דער גרויסער קראַך אויף דער ניו-יאָרקער בערזע, וואָס האָט אויפגעטרייסעלט די עקאָנאָמי-שע לאַגע אין די פעראייניגטע שטאַטען און אויך נעשטערט דעם דיאַמאַנט-האַנדעל מיט בעלגיען.

איצט בלייבט פאַר די דיאַמענטערען איין אויפגאַבע: נאָכצוזוכן שטרענג דעם פּרינציפּ פון די פּראָדוצענטען פון דעם רויהען דיאַמאַנטשטיין אין זיד-אַפריקאַ און סטאַביליזירען אַזוי דעם האַנ-דעל. אַז עס זאָל נישט ווערען פּראָדוצירט מעהר דיאַמאַנטען, ווי עס ווערט געפאָדערט. אַזוי אַרום וועט ווערען אויסגעמיטען די דראָהענדע קאַטאַ-סטראָפע צו האָבען אַן'איבערפלוס פון דיאַמאַנטען אויפ'ן מאַרק.

אין דעם זין האָט טאַקי אָנגענומען אַ בע-שלוס די גענעראַל-פערזאַמלונג פון 25-טען נאָוועמ-בער פון דעם סינדיקאַט פון די פאַטראָנען ביי דער דיאַמאַנט-אינדוסטריע, וואָס צעהלט בערך 1100 מיטגלידער.

די דאָזיגע פערזאַמלונג האָט בעשלאָסען ווי עס איז שוין געוואָרען בעוואוסט, צו רעדוצי-רען די אַרבייט פון חודש דעצעמבער אויף אַ העלפט.

דער קריסטליכער סינדיקאַט, וואָס פּראָדו-צירט דיאַמאַנטען אויף דער פּראָווינץ פון אַנט-ווערפּען מיט נישט סינדיקירטע אַרבייטער, איז אויך צוגעשטאַנען צו דעם דאָזיגען בעשלוס. די

שניעגאָוועס, קאַלאָשן

די מאָדערנסטע זענען אָנגעקומען אין גרויסע קוואַנטומס פון די פאָלגענדע פאַבריקען:

PEPEGE — Sp. Akc. Grudziądz
SCHWEIKERT — Łódź
TRETORN — Szwecja
KWADRAT — Ryga

צו די ביליגסטע פאַר-סעזאָן-פּרייזען
הורט און דעטייל-לאַגער

M. FANTULIS w ŁODZI
OGRODOWA 2 (róg Nowomiejskiej), Tel. 161-96

פאַבריקאַנטען פון אַמסטערדאַם האָבען אויך בע-שלאָסען צו אונטערשטיצען דעם בעשלוס פון אַנטווערפּענער פאַטראָנען-סינדיקאַט און במשך פון דעם חודש דעצעמבער וועט ווערען געאַר-ביים נאָר דריי טעג אין דער וואָך. אין בעלגיען וואָלט געווען שווער צו האָבען אַ קאָנטראָל פון די אַלע אַרבייטער אויף דער פּראָווינץ, וואָס זענען צוזיים אין 145 דאָרפס-געמיינדעס, אויב מען זאָל נאָר אַרבייטען צו דריי טעג אין דער וואָך. דערפאַר האָט מען געמוזט פּראָקלאַמירען אַ 2-וואָכענדיגען שטילשטאַנד. און אַלס רעזולטאַט קען מען זיין שטאַרק צופרידען אפילו קיין איין פּראָ-צענט נישט פון די אינדוסטריעלער האָבען נישט עובר געווען אויף דעם בעשלוס.

אינגיכען וועט פאָרקומען אַ צווייטע גענע-ראַל-פערזאַמלונג פון דעם סינדיקאַט פון די פאַט-ראָנען, כדי אָנצונעהמען ווייטערע שריט פאַר דעם חודש יאַנואַר.

דאָס אָפּשטעלען אויף צוויי וואָכען די אינ-דוסטריע אין אַנטווערפּען בעדייט אַ רעדוקציע פון 100,000 קאַראַט דיאַמאַנטען, דאָס הייסט אַ פער-קלענערונג פון 20 קילאָגראַם שטיינער, אין אַ ווערט פון בערך 140 מיליאָן פראַנק. אין דעם נעהמט שוין אַריין דער אַרבייט-לוין אין אַ סומע פון 20 מיליאָן פראַנק.

אַז די אַרבייטער, די סינדיקירטע זאָלען נישט ליידען פון דעם שטילשטאַנד, איז געוואָרען שוין לאַנג פאָראויסגעזעהען, און שוין בערך צוויי יאָהר צייט, ווי עס עקזיסטירט אַ קריזיס-קאַסע אין וועלכער יעדער אַרבייטער און יעדער אַרבייטס-געבער טראָגען אַריין צו פינף פראַנק אַ וואָך. אויף אַזאַ אופן האָט זיך אָנגעקליבען במשך פון די 2 יאָהר אַ סומע פון 13 מיליאָן פראַנק. די אַלע סינדיקירטע אַרבייטער, וועלכע האָבען רעגעלמע-סיג געצאָהלט זייער וואָך-אָפּצאָהל בעקומט איצט אויסגעצאָהלט 250 פראַנק אַ וואָך.

אַזוי אַרום ליידען זיי נישט פיל פון דעם איצטיגען שטילשטאַנד אין דער דיאַמאַנט-אינ-דוסטריע.

אַזוי איז איצט די לאַגע אין דער דיאַמאַנ-טען-אינדוסטריע אין אַנטווערפּען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

25 מיטוואך — כג כסלו תר״צ
דעצעמבער
זון־אויפגאנג 7 24
זון־אונטערגאנג 3 25

פערברעכערישע מוטער צווינגט איהר טאכטער צו פראסטיטוציע

א פערפיהרטע פרוי וויל זיך ארויסרייסען פון די נעגעל פון שאנד

פון לאנדאן גיט מען אונז איבער, אז צום ארטיגען פרויען־שוץ־פעראיין האט זיך לעצטענס געווענדעט די 22 יעהריגע י. ט. און איבערגעגעבען פאלגענדע געשיכטע:

זי איז א לאדזערין. מיט א פאר יאהר צוריק האט זי אין לאדז חתונה געהאט מיט א געוויסען מ. פ. פון פארושעטשנע גאס. דער מאן האט זי נאכדעם אפגעפיהרט קיין ארגענטינע, וואו ער האט זי פערקויפט אין א שאנד־הויז. נאכדעם האט מען זי איבערגעפיהרט אין אנ׳אנדערער הויז אין בוענאס איירעס און פון דארט האט זי זיך ארויסבעקומען קיין לאנדאן. איהר מאן איז אין דער צייט עטליכע מאל צוריקגעפאהרען קיין לאדז און אין אנדערע אייראפעאישע שטעט, פון וועלכע ער קומט צוריק אלע מאל מיט א נייע ווייב, וועלכע ער ארדענט איין ווי די ערשטע.

דער פרויען־שוץ־פעראיין האט זיך פעראינטערעסירט מיט דעם ענין, זיך דערוויסט, וואו דער יונגערמאן געפינט זיך און איהם געלאזט ארעסטירען.

צו זיין בעשולדיגונגס־אקט איז אבער נאך נויטיג געווען א בעווייז, אז ער האט פערקויפט זיין לאדזער פרוי, ווען זי איז נאך געווען מינדער־יעהריג. לויט די ארגענטינער געזעצען איז די פרוי פולִיעהריג ערשט פון 22 יאהר.

דער לאנדאנער פרויען־שוץ־פעראיין האט זיך געווענדעט צום לאדזער פרויען־שוץ־פעראיין מיט א בקשה איהם צו בעזארגען די נויטיגע דאקומענטען פאר דער לאדזער געליטענער י. ט.

בניה־פיה דערוויסען מיר זיך וועגען איהר פאלגענדעס:

אלס 16־יעהריגע מיידעל איז זי געווען געצווינגען דורך איהר אייגענער מוטער, אנ׳אלטע מאראלישע פערהארבענע פרוי, זיך צו פערנעהמען מיט פראסטיטוציע, אזוי ווי דאס יונגע מיידעל האט זיך אין לאדז געשעהמט צו געהן איבער די גאסען האט איהר די מוטער געגעבען אויף הוצאות קיין ווארשא.

דאס מיידעל האט זיך אבער נאך געוועהרט פאר׳ן אפגרונד און אין ווארשא אנגענומען א פאסטען אלס דינסט־מיידעל. זי האט דעם פאסטען אבער פערלוירען און צוריקגעקומען קיין לאדז. דא האט די מוטער נישט אריינגעלאזט דאס מיידעל אין שטוב און זי האט זיך אויף אזא אופן געפונען אויף דער גאס.

דא האט זי זיך געטראפען מיט איהר איצטיגען מאן, וועלכער האט שוין אין לאדז געצויגען פון איהר „פרנסה". נאכדעם האט ער זי אפגעפיהרט קיין ארגענטינא, כדי זיך צו ענטבינדען די הענד און קענען ווידער און ווידער אמאל חתונה האבען.

עס איז כדאי צוצוגעבען, אז דער פאטער פון דער אומגליקליכער י. ט., וועלכער האט פערלאזט זיין פאמיליע אין לאדז מיט עטליכע צוואנציג יאהר צוריק, געפינט זיך איצט, אונטער אנ־אנדערען נאמען אין ניו־יארק, איז זעהר א פערמעגליכער מענש און א געוויסער צייט האט ער זיין פאמיליע געשיקט אהער אונטערשטיצונג. שפעטער האט ער אבער אין זיי פערגעסען און עס איז געקומען צו די טרויעריגע געשעהענישען.

זיך פערקלענערט דער עקספארט פון טעקסטיל־סחורות

אין נאוועמבער האט מען פון לאדזער ראיאן ארויסגעפיהרט 394,831 קילאגראם טעקסטיל־סחורות אויף 3.971,185 זל. בעת אין אקטאבער זענען ארויסגעפיהרט געווארען 672,958 קילא. פאר 6.947,753 זל. דאס איז א פועל־יוצא פון דעם, וואס 1) ס׳האט זיך שוין פערענדיגט דער סעזאן און 2) דער קריזיס האט בעהערשט דעם וועלט־מארק פון טעקסטיל־סחורות.

דער גרעסטער אפנעהמער פון אונזערע טעקסטיל־סחורות איז אויך ווייטער געווען רומעניען (איבער א מיליאן זל.; אין אקטאבער — העכער 3 מיליאן); סאוויעט־רוסלאנד (734.706 זל.). פון ביליצער ראיאן האט מען אין נאוועמבער עקספארטירט וואלענע סחורות פאר 1.303,230 זל., האלב־וואלענע פאר 15,099 זל.

פערזאמלונג פון שערער־ארבייטער

אונטערן פארזיץ פון א״ה באנאכוואל איז זונטאג אין לאקאל פון האנדווערקער־קלוב פארגעקומען אנ׳איניציאטיוו־פערזאמלונג פון שערער־ארבייטער, גערופען דורכ׳ן שערער־פעראיין.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען ציטריגאווסקי, — די לאגע פון די שערער־ארבייטער אין צוזאמענהאנג מיט דער אלגעמיינער עקאנאמישער לאגע אין לאנד.

דער פארזיצער פון פעראיין ה׳ גרינפארב רעפערירט איבער דער נויטיגקייט און נוצען פון א שערער־ארגאניזאציע. עס בעגריסט די פערזאמלונג א דעלעגאציע פון פאביאניצער שערער־פעראיין.

עס זאגען זיך נאך ארויס א גאנצע רייה רעדנער וועגען דער לאגע פון שערער־ארבייטער און וועגען די כיבות, וואס האבען בעוואויגען א גרופע שערער־ארבייטער צו ארגאניזירען א שערער־פעראיין, וועלכע צעהלט שוין איינינע הונדערט מיטגלידער. עס קומען נאך פערשידענע פארשלאגען וועגען דער ארגאניזאציע פון די שערער. צום סוף איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אז די לאגע פון די שערער־ארבייטער איז ענג פערבונדען מיט דער לאגע פון די ארבייטער פון גאנצען לאנד, און רופט די שערער־ארבייטער, זיי זאלען שטארקען די שערער־ארגאניזאציע און צוזאמען מיט די גאנצע ארבייטערשאפט אויסבעסערען די לאגע.

פאטער אין לאדז, מוטער אין קיעוו און דער זוהן אין לאנדאן

אויב א מאן גט זיין פרוי, ווערט זי דאך נישט אויס מוטער צו איהרע קינדער

אין לאדז אויף וושכארניע גאס פיהרט א קוילען־האנדעל א געוויסער לוי יצחק קאטשמאנסקי.

ה׳ קאטשמאנסקי האט אין רוסלאנד א פרוי, וועלכע ער האט אפגע׳גט שוין מיט יאהרען צוריק, און עטליכע קינדער.

מיט א וואך צוריק איז קיין לאדז אנגעקומען פון רוסלאנד פון קיעווער „יעאס" א בריף, אז די פרוי קאטשמאנסקא מיט איהרע קינדער לעבען דארט אין א שרעקליכער נויט, מען געהט ממש אויס פון הונגער און די פרוי קאטשמאנסקא בעט מען זאל אין לאדז אויפזוכען איהר זוהן בערעל קאטשמאנסקא און איהם בעטען ארויסצוהעלפען דער מוטער און זיינע יונגערע שוועסטער און ברודער.

דא האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז בערל קאטשמאנסקי וואוינט שוין נישט אין לאדז, ער האט זיך אין לאנדאן ארויפגעארבייט און איז אנ׳אינהאבער פון גרויסע נייי־מאשין־ווארשטאטען, ער שיקט דעם פאטער אהער קיין לאדז אפט אונטערשטיצונג און פרעגט זיך אלע מאל אויף דער מוטער. ביז לעצטענס איז אבער איהר אדרעס נישט געווען בעוואוסט איצט וויל אבער דער אלטער קאטשמאנסקי בשום־אופן נישט געבען דעם אדרעס פון זיין זוהן, ער האט מורא, אז ווען דער זוהן וועט זיך דערוויסען וועגען דער מוטער, וועט ער איהר שיקען די אונטערשטיצונג און נישט שיקען מעהר איהם, דעם אלטען פאטער.

„אדאפטירט פון א באראן און ערצויגען ווי א פרינץ"

דאס איז א פערזאן, וועלכער האט ליב צו שטעלען „שטילע חופות"

מ׳וועט דארפען דעם חברה־מאן האבען שטארק אויפ׳ן אויג

ווי גרויס עס איז די פלאג פון שטילע חופות אין יודישען פאמיליען לעבען אילוסטרירט די פאלגענדע געשיכטע:

צום היגען פרויען־שוץ־פעראיין האט זיך געווענדעט א געוויסער גינגאלד פון אלמינסקא גאס און געבעטען איהם מיטהעלפען אויסצופערטיגען די פאפירען זיין טאכטער זאל קענען ארויסבעקומען ציוויל־אקטען פון איהר רעליגיעזער חתונה דערביי האט ער אנגעגעבען, אז זיין יונגער איידעם איז דורכאוס געגען אזעלכע אקטען, ער טענה׳ט, אז עס איז גענוג א רעליגיעזע חתונה.

אין פעראיין האט מען דעם ה׳ גינגאלד געענטפערט אז צום אויספערטיגען די פאפירען דארף קומען דאס יונגע פאר־פאלק פערזענליך. מיט א פאר טאג שפעטער האט זיך טאקע בעוויזען דער יונגערמאן אליין. זיינע טענות וועגען געווען: מען דארף נישט קיין אקטען, עס איז איהם שווער צוצושטעלען די נויטיגע דערצו דאקומענטען און אלס בעווייז דערצעהלט יענער זיין ביאגראפיע נסים ונפלאות.

אלס 8 יעהריג יונגעל האט איהם אדאפטירט א באראן, און ערצויגען ווי א פרינץ, ער האט געענדיגט עטליכע הויכשולען, בעהערשט מעהרערע שפראכען, קיין לאדז האט איהם געבראכט א אומגליקס־צופאל.

דער גאנצער פערשוין האט אויסגעזעהען דער פארזיצערין פון פרויען־שוץ־פעראיין, זעהר פערדעכטיג, זיין ארט האלטען זיך און רעדען האבען בעוויזען, אז קיין הויך־שולע האט דער מענש נישט געענדיגט, קיין שפראכען קאן ער נישט, און הגם א בילד־שעהנער מאנספערשוין, איז אבער געווען צו זעהן, אז צווישען באראנען איז ער נישט געוואקסען. זיין פערזענליכער דאקומענט האט בעוויזען, אז ער שטאמט פון א קליין שטעטעל אונטער טשענסטאכאוו. דער פרויען־שוץ־פעראיין האט בעשלאסען אנצופרעגען אין זיין היימיש שטעטעל, ווער דער פערשוין איז, און דער ערשטער פארעם האט אויפגעוויקעלט א גאנצען קנויל מיט „מעשים טובים" וואס דער „פיפיג׳ער" יונגער מאן איז בעגאנגען. אין יעדער אנדערער שטאט האט ער אדער געלאזט א ווייב מיט א פאר קינדער, צו וועלכע ער האט זיך נישט מודה געווען, ווייל ער האט געשטעלט מיט זיי „שטילע חופות", אדער ער האט געהאט כלות. ער האט אזוי ארום געהאט שטילע פאמיליעס אין סאסנאוויעץ, אין בענדין, אין לעמבערג, אין טשענסטאכאוו און אפילו אין עטליכע אויסלענדישע שטעט. אויך אין לאדז האט ער שוין א חוץ זיין אפיציעלער פרוי, ביי וועלכער ער האט געוואוינט, געהאט א חוץ דעם 2 אנדערע כלות, מיט דער פרוי יאון לאדז האט ער גענומען חופה וקדושין ביי עפעס א שמש, און עס האט איהם נישט געשמעקט אפיציעל צו סאנקציאנירען זיין חתונה מיט ציוויל־אקטען.

די פאליציי האט נאנאר פערארדענט דעם חברה מאן פאר ביגאמיע צו ארעסטירען, עס האט אבער קיינע פון זיינע פרויען נישט געקענט בעווייזען געזעצליך, אז ער איז איהר מאן, און דער וואונדער שעהנער „באראן" שפאצירט ווייטער און ווער ווייסט וויפיל „שטילע חופות" ער וועט נאך שטעלען און וויפיל כלות ער וועט נאך פערפיהרען.

פראטעסט־מיטינג געגען די פערפאלגונגען אויף די ציוניסטען אין סאוויעטען־רוסלאנד

די ציוניסטישע ארבייטס־פארטיי „התאחדות" ארדענט איין דעם שבת אין אווענד א פראטעסט־מיטינג געגען די רדיפות אויף די ציוניסטען אין סאוויעט־רוסלאנד ס׳וועלען רעדען די ה״ה: ד״ר אריה טארטאקאווער, און ד״ר ז. עלענבערג.

בערויבט

נעכטען איז אינאווענד וועגען אויפ׳ן ארורכגעהענדען אויף שיבלער׳ס מארק יוזעף יאווראווסקי (זאלאזנע 2) אנגעפאלען 5 אומבעקאנטע און אונטער רעוואלווער־דראהונג איהם צוגערויבט 27 זל., וועלכע ער האט ביי זיך געהאט.

דער געליטענער האט מיטגעטיילט וועגען דעם אנפאל דער פאליציי, וועלכע פיהרט אנ׳אויספארשונג.

געפרוירען געווארען א יוד

פון זגיערזש טיילט מען אונז מיט, אז אויף שטשענשליווע גאס האט מען נעכטען אינדערפריה געפונען א פערפרוירענעם יוד.

אזוי ווי מען האט ביי דעם יודען נישט געפונען קיין פערזענליכע דאקומענטען, איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען ווער ער איז, דעם פערפרוירענעם האט מען אפגעפיהרט אין שטאטישען שפיטאל.

דער טומעל ארום „בני ברית" צוליב׳ן יודישען אקאדעמיקער־פערבאנד

מיט א צייט צוריק האט זיך דער צענטראל־קאמיטעט פון יודישען סטודענטען־פערבאנד (אויקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום) געווענדעט צו דער היגער „בני־ברית" לאושע מיט א ביטע וועגען ארויסגעבען דער געזעלשאפט א שטיצע.

צו דער גרויסער איבערראשונג פון א.אק.י. האט די היגע בני־ברית לאושע זיך אפגעזאגט ארויסצוגעבען אנ׳אונטערשטיצונג, אנגעבענדיג א מאטיוו, אז לויט׳ן סטאטוט קענען פון דעם אקאדעמישען הויז געניסען נישט אלע יודישע סטודענטען, און דורכדעם ווערט איינגעפיהרט א מאמענט פון פאליטישער עקסטערמינאציע. אזוי ווי די לאושע בעקעמפט אזא ערשיינונג. ווען זי ווערט אנגעווענדעט בנוגע יודען, קען זי אויך דא נישט אפטרעטען פון איהר פרינציפ. ס׳האנדעלט זיך אין דעם, וואס אויף אנגענומען צו ווערען אין אקאדעמישען הויז מוז מען אנגעבען א דעקלאראציע וועגען אנגעהעריגקייט צו דער יודישער נאציע.

דער דאזיגער אופן פון ערלעדיגען די ווענדונג האט ארויסגערופען א געוואלדיגען פראטעסט אין די היגע נאציאנאלע קרייזען, צוליב צוויי טעמים: ערשטענס, האט די זעלבע לאושע סובסידירט די „וויערנאטשעניע" אסימילאטארישע גרופע יודישע סטודענטען, וואס כדי צו געהערען צו דער דאזיגער גרופע מוז מען זיך דעקלארירען אלס אנגעהעריגער צו דער פוילישער נאציאנאליטעט פון יודישען גלויבען. לעצטענס געהערען צו „וויערנאטשעניע" אפילו משומדים און סתם נישט יודען. צווייטענס, איז איבערראשענד פאר אלעמען געווען, וואס דעם בריף האט אלס סעקרעטער אונטערגעשריבען א היגער אנפיהרער פון „התאחדות". ס׳איז אינטערעסאנט צו די בעציהונגען נאך צו בעמערקען פאלגענדעס: אין יודישען אקאדעמישען פערבאנד זענען ארגאניזירט 5 מאל אזוי פיל מיטגלידער, ווי אין „וויערנאטשעניע", פונדעסטוועגען ווערען די אפיציעלע אונטערשטיצונגען דורך דער אוניווערזיטעט מאכט געטיילט צווישען זיי גלייכע חלקים; אין דעם אקאדעמישען היים וואוינען אויף 300 סטודענטען ביז 60 לאדזער. אויך די דאזיגע צוויי מאמענטען האבען נישט געווירקט ביים אננעהמען דעם בעשלוס דורך דער לאדזער בני־ברית־לאושע.

דער שטורם, וועלכען מ׳האט זיך פריהער בעמיהט צו פערהאלטען אין געהיים צעוואקסט זיך אלס מעהר. ווי מיר דערוויסען זיך, זאל אין צוזאמענהאנג דערמיט דעם 1. יאנואר פארקומען א פערזאמלונג פון דער היגער אפטיילונג אויקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום. צו דער דאזיגער פערזאמלונג קומט צופאהרען ספעציעל פון ווארשא דער מיטגליד פון צענטראל־קאמיטעט ד״ר י. שיפער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) פאוולאווסקי, פיעטריקאווער 307; ס. האמבורג, גלובנא 50; ב. גלוכאווסקי, נארוטאוויטש, 4; י. שיטקעוויטש, קאפערניקא 26; א. כארעמזא, פאמארסקא 10 און א. פאטאש, פלאץ קאשצעלני 10.

Dr. JACÓB EYCHNER
פרויען־ און קינדער־קראנקהייטען
אל. 1. מאי 16 טעל. 11-24
נעהמט אן פון 7 – 8 אוו.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, עלעקטרא־גאליזאציע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען
נעהמט אן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 אוו.

א שעהנע טאט

ה' געציל ברענזעל שפענדעט 15 זל. פאר דער ליידענדער פאמיליע זאנדבערג. דאס געלד איז אפצונעהמען ביי איהם אין דער וואוינונג, אל. קאשטשושקי 26.

פון יודישען טעאטער

אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע שפילען ווייטער מיט גרויס ערפאלג די בעליבטע גאסטראלערען פרוי בערטא זאסלאווסקא שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליכערמאן.

היינט בייטאג ווערט געשפילט „דער גאלדענער שידוך" אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ.

אין אוונט א פרעמיערע, דאס ערשטע מאל אין לאדז „די גלאקען פון סיביר".

אין „אררט"

היינט — 2 פארשטעלונגען

די סענסאציע פון טאג אין דעם היי-יאהריגען טעאטער-סעזאן איז דער נייאיבערגעפארמטער „אררט", וועלכער ציילט אין זיין אנסאמבל ערשט-קלאסיגע ביהנע-קרעפטען.

די ערשטע פרעמיערע א. נ. „קוים מיט צרות" האט בעקומען די פריינדליכסטע און ווארימסטע אנערקענונג מצד דעם בריטען „אררט"-פובליקום, וואס רעקרוטירט זיך פון פערשידענע שיכטען פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג.

היינט ווערט געשפילט צוויי מאל — 7 און האלב 10 א זייגער.

פון קינא „בייקא"

נאך א רייהע געלונגענע פילם שלאגערס האט די ענערגישע דירעקציע פון קינא-טעאטער „בייקא" אויף די חנאות פארגעבריים א סורפריז פאר די קינא-בעזוכער. ס'ווערט דעמאנסטרירט די גרויסע פילם-עפאפע א. נ. „די יונגפרוי פון ארלעאנס" אדער (זשאננא ד'ארק) אין דער הויפטראלע — די געניאלע סימאן זשענעוויעוו. דעם דאזיגען פילם איז איבעריג צו רעקלאמירען. דאס בילד איז א גרויסער שריט פאראויס אין דער קינא-קונסט. די מוזיקאלישע אילוסטראציע איז ספעציעל צוגעפאסט צום דאזיגען מייסטערווערק.

היינט פייערליכע דערעפנונג פון קינא-טעאטער „שוויט"

היינט קומט פאר די ערעפנונג פון נייעם פרעכטיג-אויסגעבויטען קינא-טעאטער „שוויט" אויף פאמארסקא 89. דאס נייע קינא איז אויסגעפערטיגט לויט דער לעצטער טעכניק און מיט זיין אויסזעהן שטעהט ער נישט אפ פון די ערשטראנגיגע איראפעאישע קינא-טעאטערס. די נייע דירעקציע האט צום איצטיגען סעזאן נישט געשפארט קיין מיה און געלד און פערקאנטראקטירט א רייהע בילדער פון גרויסען קינסטלערישען ווערט. אלס ערעפנונגס-פרעמיערע ווערט געגעבען דאס פרעכטיגע בילד „די זינדיגע פון מאנפארנאס". אין דער הויפטראלע — אננא אנדרא. די מוזיק-בעגלייטונג ווערט אויסגעפיהרט פון א פערשטארקטען ארקעסטער.

מעלדונגען

צו די וואהלען פון דעלעגאטען צום 9-טען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר

די וואהל-קאמיסיע מעלדעט, אז קאנדידאטען-ליסטען צו די וואהלען צום 9-טען ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר ווערען אנגענומען דורך די דיזשורירענדע מיטגלידער פון דער קאמיסיע, נאך היינט, מיטוואך, דעם 25 דעצעמבער, נאר ביז 12 א זייגער מיטאג. יעדע קאנדידאטען-ליסטע דארף זיין פערזעהען מיט 50 אונטערשריפטען פון וואהל-בערעכטיגטע מיטגלידער.

די וואהל-קאמיסיע.

אכטונג, „התאחדות"-חברים!

היינט, מיטוואך, 8 א זייגער אוועגד, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, די פארטזעצונג פון דער חברים-פערזאמלונג געווידמעט די פראבלעמען פון דער 4-טער לאנד-קאנפערענץ פון „התאחדות" אין פוילען בעזונדערס די איחוד-פראגע. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג ווערען אלע פארטיי-חברים אויפגעפאדערט אין דער פערזאמלונג זיך צו בעטייליגען.

3365 דער ועד פון „התאחדות" אין לאדז.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 5-יעהריגען יובילעאום פון „לומדי שעורי ערב", קילינסקי 116, וואס פאלט אויס די טעג, קומט פאר מוצש"ק, פ' וישב, ג' דחנוכה, 7 א זייגער אוועגד אין אייגענעם לאקאל, א גרויסע יובילעאום-פייערונג מיט א רייך פראגראם. מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען פראמינענטע לאדזער פערזענליכקייטען, ווי אויך א גוט איינשטודירט כאר אונטער דער לייטונג פון חזן ה' אהרן ראדאמסקי.

9983 דער יובילעאום-קאמיטעט.

צו די שלשים פון ר' סענדער דישקין ז"ל

היינט, מיטוואך, זענען די שלשים פון רעם בעוואוסטען נדבן און חשובן חסידישען יוד ר' סענדער דישקין ז"ל, זיין אייגעלע נשמה האט ער אויסגעהויכט אין תל-אביב און געקומען צו קבורה אין ירושלים הינטערן מזבח. די גמרא זאגט: כל הקבור בארץ-ישראל, כאילו קבור תחת המזבח).

דער נפטר איז געווען א יוד מיט גרויסע מעלות, ראשית א גוטער פאבריקאנט, זיינע אויסארבייטונגען האבען א שם אין דער וועלט. דאן אלס ערליכער מאן, אויב מ'וועט איהם פרעגען, עסקת באמונה? קענען מיר עדות זאגען אז יא. ער איז געווען פון די געצעהלטע ערליכע מענשען אין לאדז.

ער איז געווען א גוטער ליבליכער פאטער רערמיט, וואס ער האט פאר זיינע טעכטער געזוכט און געפונען מענער בני-תורות. ער האט בכלל ליב געהאט תורה און לומדים. ער האט געגרינדעט און אויסגעהאלטען די ישיבה „תורת-חסד".

אויף אזעלכע לייט זאגט די גמרא: כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב, כאילו מדבק בשכינה.

א לב טוב איז ער געווען און א מיטגליד אין כמעט אלע צדקה-חברות און נעגעבען נדבות מיט א פולע ברייטע האנד.

אמליבסטען און אמטייערסטען איז ביי איהם געווען די ישיבה „תורת חסד" און דער „מחסה לזקנים", פאר'ן אוועקפאהרען האט ער מנדב געווען צוויי בעטען אין „בית מחסה" לזקנים" פאר זיך און זיינע פרוי אסתר שרה ע"ה און אט פאר די ביידע אינסטיטוציעס האט ער איבערגעלאזען סובסידיעס.

היינט אוועגר 6 א זייגער יערט געמאכט אין זקנים-הויז, פאמארסקא 56, הזכרות על שמם, און צוגלייך ווערען די בעטען איינגעווייהט, אזוי אז זייערע נעמען בלייבען אומפערגעסליך.

פריינד און פערעהרער ווערען געבעטען צו קומען בייוואוינען די הזכרות און זיי אפגעבען דעם עהרליך פערדינטען כבוד.

ב. א. גליקמאן.

אויף אלטע עלטערן טאר מען ניט זיין ברוגז

צוליב די עלטער האט א שוויגער פערלוירען זיין פרנסה

עס איז ביטער אויף דער עלטער צו בלייבען אהן א שטיקעל ברויט, עס איז שטארק ביטער צו פערלירען דאס שטיקעל פרנסה.

אנ'אלטער יוד, א שווייגער פון ראגאז רערצעהלט, אז דער פריץ ראט ביי איהם צוגענומען רעם שוויינ און איבערגעגעבען א יונגערען, ער מיט זיין פרוי, כמעט איינציגע יורען צווישען קריסטען האבען שוין פערקויפט דאס פערד, דאס וועגעלע, אפילו די קאנען פון מילך, נישטא מעהר וואס צו פערקויפען.

און אין אמעריקא געפינט זיך א זוהן, וועלכער איז אוועקגעפאהרען ברוגז אויף די עלטערן, איז עס פראי צו האלטען א ברוגז נעגען אלטע טאטע מאמע?

ס'גייעט נאכ'ן שאטען

אזוי הייסט אונזער נייער העכסט-סענסאציאנעלער ראמאן, וואס הויבט זיך אן צו דרוקען אין פרייטאג-נומער פון

„נייעם פאלקסבלאט"

ליבע און ליידענשאפט, פערברעכען און שטראף, דער ווירוואר פונ'ם גרויסשטאטישען לעבען אין אלע זיינע ניואנסען און שאטירונגען.

„גרוים-וועלט" און „אונטערוועלט".

געהיימנישען פון נאכט-לעבען ביי ארעם און רייך

דאס אלץ וועט אין א לייכטער שפאנענדער פארם געשילדערט ווערען אין אונזער נייעם ראמאן

ס'גייעט נאכ'ן שאטען

אקושערקע פערברענט א פאציענטקע

כדי צו פערטרייבען די שפורען פון איהר טאט

אין דער שטעטעל נאקלא, וולאשטשאווער פאוויאט איז די טעג פארגעקומען א שרפה. עס איז פערברענט געווארען דאס הויז פון א געוויסער פרוי ארמאנטשיק. בעת'ן לעשען די שרפה האט מען פון אונטער די חורבות ארויסגעשלעפט דעם פערברענטען קערפער פון דער איינענטימערין פון הויז, די מעדיצינישע אונטערזוכונג האט פעסטגעשטעלט, אז די אומגעקומענע איז געווען מעוברה אין דריטען [illegible] חו"ש.

די פאליציי האט ארורכגעפיהרט אנ'אויספארשונג און עס איז פעסטגעשטעלט געווארען א גרוילכע געשיכטע: די פרוי ארמאנטשיק האט זיך געזאלט ארורכפיהרען א פערבאטענע אפעראציע ביי דער אקושערקע אניעלא מושאל. בעת דער אפעראציע איז די פרוי געשטארבען. די אקושערקע האט מורא געהאט פאר א שטראף, האט זי דער ריבער געבעטען איהר טאכטער, וועלכע וואוינט אין זעלבען דארף, אז זי זאל אונטערצינדען דאס הויז, וואו די טויטע איז געלעגען און אזוי ארום אפווישען די שפורען פון פערברעך. די טאכטער האט געפאלגט דער מוטער, די אקושערקע, האט אונטערגעצונדען דאס הויז, וואס איז טאקע פערברענט געווארען צוזאמען מיט דער טויטער.

ווען די פאליציי איז געקומען ארעסטירען די אקושערקעס טאכטער, איז זי אריינגעלאפען צו א שכנה און אויף גיך אויסגעטרינקען א גרויסע פארציע סם. אנשטאט אין טורמע, האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל, וואו זי ראנגעלט זיך מיט'ן טויט.

דאמבראוויצער מאגיסטראט אסיגנירט 500 זל. לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל

אויף דער לעצטער זיצונג פון דאמבראוויצער שטאט-ראט (וואליגער קאנט) האט די ציוניסטישע פראקציע אריינגעטראגען א דרינגענדען פארשלאג וועגען אסיגנירען 500 זל. לטובת די געליטענע אין א"י-ישראל און דער פארשלאג איז מיט א מעהרהייט שטימען אנגענומען געווארען.

דער אויפן כסס-ראט פון סארנער טיימיק האט דעם בעשלוס אקצעפטירט און בעשטעטיגט.

דער סארנער סטאראסטא האט זיך ארויסגעוויזען אלס אמת ליבעראלער אדמיניסטראטאר ביים דעצידירען מיט זיין גוטען ווארט לטובת די סארנער און דאמבראוויצער יודישע אינסטיטוציעס.

לאדזער קאמעראל-טעאטער

„אררט"

אל. 1. מאי 2 (פריהער ענגלישער זאל)

קינסטלעריש. לייטער: משה בראדערזאן.

דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.

קאמפאזיטאר: דוד ביינעלמאן.

היינט, מיטוואך, דעם 25., און דאנערשטאג, דעם 26.

צו 2 פארשטעלונגען:

אנהויב 7 און 9.30 אוועגד.

פרייטאג, ד. 27.- 1 פארשטעל.

אנהויב 9 אין אוועגד

דאס נייע פראגראם א.נ.

קוים מיט צרות

די קאסע איז אפען פון 11–1 מיטאג און פון 5 אין אוועגד.

טעלעגראמען

דייטשער אינערן-מיניסטער — א היטלעראוויעץ

בערלין, 24 (י. ט. א. טעלעגראפיש). אין דער נייער רעגירונג זענען אריין אויך צוויי היטלעראווצעס. איינער פון זיי האט בעקומען דעם פארטפעל פון אינערן-מיניסטעריום.

דרוסקעניק אפגעקויפט

דורך „באנק גאספאד. קראיאווענא"

ווארשא, 24 (טעלעפאניש). „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" האט אפגעקויפט דאס קוראָרט דרוסקעניק. די פערוואלטונג מיט'ן קוראָרט וועט וואהרשיינליך איבערגעגעבען ווערען דעם דעפארטאמענט פאר געזונדהייטס-דינסט ביים אינערן-מיניסטעריום.

א שניי-שטורם אין אמעריקא

די באהנען קאנען נישט קורסירען

ניו-יארק, 24 (ספ. טעל.) שוין 20 יאהר זענען אין אמעריקא נישט געווען אזעלכע שניי-זאווייערוכעס, ווי דעם היינטיגען ווינטער. דאס גאנצע לאנד איז בעדעקט מיט א טיפער דעק שניי, פון ניו-יארק ביז'ן מעקסיקאנישען ים אויסגעס. אפילו אין דרום, אויפ'ן האלב-אינזעל פלארידא, וואו מען ווייס געוועהנליך נישט פון קיין ווינטער, פאלט אונאויפהערליך א שניי. די באהן-קאמוניקאציע איז אין א רייהע ערטער אינגאנצען אפגעשטעלט, אין אנדערע ערטער קומט זי פאר מיט גרויסע שוועריגקייטען. דאס באהן-מיניסטעריום האט בעמוזט צוליב דעם שניי-שטורם ענדערען דעם פאהר-פלאן פון די צוגען.

ענטדעקט אנ'אטענטאט אויפ'ן בעלגישען קעניג

בריסעל, 24. (ספ. טעל.) א גרויסען רושם אין שטאט האט געמאכט די ידיעה, אז אויפ'ן בעלגישען קעניג האט געזאלט אויסגעפיהרט ווערען אנ'אטענטאט. דער קעניג האט זיך געקליבען מיט זיין גאנצען בני-בית אפצופאהרען קיין רוים, וואו עס דארף פארקומען אין די נאהענטסטע טעג די חתונה פון זיין טאכטער מיט'ן איטאליענישען קרוינפרינץ אומבערטא. די פאליציי איז געפאלען אויף די שפורען פון א גרופע איטאליענער, וואס האבען געוואלט אויספיהרען אנ'אטענטאט אויפ'ן צוג, וואס דארף אפפיהרען די קעניגליכע פאמיליע קיין איטאליען. איינער פון די איטאליענער איז ארעסטירט געווארען. אין פאליציי-ארעסט האט ער זיך אין אלץ מודה געווען און ערקלערט. אז דער צוועק פון דער ארגאניזירטער פערשווערונג איז געווען צו שטערען די חתונה-פייערליכקייטען אין רוים און אויף אזא אופן צו דעמאנסטרירען פאר דער גאנצער וועלט געגען פאשיסטישען רעזשים אין איטאליע.

פון יודישען טעאטער

„סטעמפעניו" אין 4 אקטען פון שלום-עליכם.

שלום עליכם האט נישט געקאנט פערטראגען די דאר יודישער עולם אין זיין צייט, שפייזט זיך, געשמאק, מיט שאמערס שפאנענדע ראמאנען אין וועלכע עס זענען אריינגעבראכט אונגלויב-ליכע הארצרייסענדע געשעהענישען, פערזאלצען און פערשמאלצען מיט גראפען, און גרעפינס, מיט באראנען און באראנינס, מיט געגעראלען און אנדערע אזעלכע הויכגעשטעלטע פערשוינען. האט זיך שלום עליכם אוועקגעזעצט און אויפגע-שריבען א יודישער ראמאן. זיין ערשטען יודישען ראמאן, סטעמפעניו.

זעהט מען נישט אין סטעמפעניו קיין ברע-קעל גראף, קיין פיצעלע גרעפין צומאל נישט. ד־ארט פיהרט גאר א ליבע, א סענטימענטאל יודי-שע ליבע, א בעגאבטער קלעזמער מיט א שעהן, יודיש פרום יונג ווייבעל. אויף צו פיהרען א ליבע, האט שלום עליכם געזאגט, דארף מען נישט זיין דווקא קיין גראף, אדער גרעפין, א יודיש ווייבעל קאן אויך פיהרען א ליבע, קאן אויך הייס און שטארק ליבען א טאלאנטפולען קלעזמער, הגם זי האט א מאן וואס אנ'אמת ווייט נישט קיין פיינער פערשוין, יא, א יודיש, פרום ווייבעל קאן אויך הייס ליבען און ליידען, טיף ליידען צוליב איהר ליבע. והא ראיה — רחל'ע.

רחל'ע אין שלום עליכם'ס סטעמפעניו, ליבט אויף א עכט פרימיטיוו יודישען שטייגער רחל'ע איז א פרום, פאטריאכאלע, יודישע טאכטער, ווייסט זי איהרע גרעניצען, אויף וועלכע זי דארף זיך האלטען אין איהר ענג לעבען.

ביי רחל'ע איז ליבע, טאקע ליבע, זי פיהלט און ליידט, מיט אלע פיטשעווקעס פון דער ליבע, נאר איהר גלייכגעוויכט פון איהר איבערצייגונג, נישט צו בעגעהן קיין אנ'עבירה, פערלירט זי נישט, טראגט איהר שטורמישען געפיהל, וואס ברוזט אין איהר צום שעהנעם און בעגאבטען סטעמפעניו, פערגעסט זי נישט, אויף קיין איין מינוט, אז זי איז די פרוי פון משה מענדל'ן.

איז טאקע דער סוף, אז ליבע בלייבט ליבע און די פערליבטע רחל'ע בלייבט א געטרייע פרוי צו איהר מאן, משה מענדעל.

עכט צניעות'דיג יודישלעך.

אויך סטעמפעניו, דער געפעהרליכער דאן זשואן, דער סטעמפעניו, וועלכער בעווייזט אין יעדע שטאט, אין יעדען שטעטיל און אין יעדען דארף, וואו ער שפילט אויף א חתונה, — צו פערפיהרען א מיידעל, אדער א ווייבעל, אפילו א פריק'ס א טאכטער האט זיך שוין געחארפען אין וואסער אריין צוליב איהם, דער דאזיגער סטעמפעניו ווערט „אנ'אפגעקאכטער" ביי רחל'ען דער פרימיטיווער באהעמע מענש, סטעמפעניו, וועלכער איז גאנץ נר נג אויף א עבירה, ווערט ביי רחל'ען דערהויבען צו א ריינעם ליבע-געפיהל.

אויך עכט יודישלעך.

אין יודישען טעאטער האט מען געווארפען אנ'אויג אויף דעם סטעמפעניו און איהם נישט פערגינען זיין רוה אין דער ראהם פון דער ער-צעהלונג, ווי שלום עליכם האט איהם אויסגעבע-צירט.

אמת'ע נישט פערגינערס די יודישע אקטיא-רען; האבען זיי ארויסגעפיהרט סטעמפעניו אויף דער סצענע און — א ביטערער רחמנות אויף איהם, אויף דעם סטעמפעניו.

אויפפיהרען סטעמפעניו אויף דער ביהנע, קאן נאר זיין בערעכטיגט צוליב דעם טעם, אויף צו קאנען אויסשטאטען אויף דער סצענע די אלע פאלקסטימליכע מאמענטען פון אלטען, יודישען, קליינשטעטעלדיגען לעבען, מיט וועלכען סטעמ-פעניו איז אזוי רייך.

וואס קומט אבער ארויס, אז די בענרעניצטע מיטלען מיט וועלכע אונזער היגע יודישע טרופע אפערירט, ערלויבען נישט אדורכצופיהרען די אנגעוויזענע אויפגאבע.

פיהלט זיך דעריבער אין דער אויפפיהרונג פון סטעמפעניו, א'שפאר ביסעל אונבעהאלפענקייט.

עס בלייבט פונדעסטוועגען פון דער פאר-שטעלונג, א גוטער רושם פון דעם זעלטען-פיינעם טאן, וואס פרוי בערטא זאסלאווסקא האט אויס-געפונען פאר רחל'ען. פרוי זאסלאווסקא האט איהר ראל גוט אדורכגעטראכט און לעבט טיף איבער רחל'עס לייד.

אויך ל. גאטליכערמאן גיט סטעמפעניו'ן מיט גרויס פיין-געפיהל און געהעריגע האלטונג.

הערשקאוויטש, ראקאוו, מאכאראווסקי, באל-בירסקי, פרוי בעזמאן, פרוי פאדערמאן, נערה, א. א. שאפען אייגענארטיגע טיפען.

אויך דער דיריגענט זעלמאן האט געלונגען צוגעפאסט אייניגע מעלאדיען.

טעאטער-מענש.

יורידישע עצות

פון דער יורידישער אפטיילונג גיט די רע-דאקציע פון „ניעם פאלקסבלאט" ענטפערן אויף יורידישע פראגען, וואס ווערן געשטעלט פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „ניעם פאלקסבלאט".

[illegible]

10140 ו. 18 פ.

ס'איז א פראגע צי דער אנצוג איז געמאכט געווארען פון אייער אדער אנפערטרויט מאטער-יאל, ווייל דערפון איז אפהענגיג צי ס'זאל אנגע-ווענדעט ווערען דער פרינציפ פון א גאנץ אדער האלב-יעהריגער פערעלטערטקייט.

10141 M. B-ki פון פון סלאנים:

אויב איהר זענט דורך דער פאבאר-קאמיסיע קוואליפיצירט געווארען לויט די פאראגראפען 43 און 47 פון די מיליטערישע סאניטארע פאר-שריפטען איז מסתמא ביי אייך פעסטגעשטעלט געווארען א געוויסע קאמפליקאציע אין דער פונקציע פון הארץ און אויך א דעפעקט אין דער נאז.

וואס שייך דער פראגע, וואס קאן זיין מיט אייך אויפ'ן קומענדיגען יאהר: צי מען וועט אייך ווייטער געבען אנ'אדראטשעניע אדער אנערקענען פאר דינסט פעהיג אהן יעדער פאר-בעהאלט עווענטועל לויט דער קאט. C. אדער D. איז די זאך אפהענגיג פון דעם צושטאנד, צו די פעסטגעשטעלטע דעפעקטען וועלען זיך פער-בעסערען אדער פערערגערען.

10142 עלענדע אלמנה פון גייערס-מארק:

אזעלכע פראצעסען האבען שוין יאהרלאנג געפיהרט בעריהמטע ציוויליסטען און האבען גארנישט געקאנט אויפטון, גלויבט זיך טאקע נישט, אז עפעס א האלב אנאלפאבעטישער רעכטס-קאנסולענט זאל קאנען אזא ענין דורכפיהרען.

מיר ראטען אייך דעריבער טאקע, אז איהר זאלט דאס קינד מעלדען אויף אייער נאמען און זיך נישט אריינלאזען מיט קיין שום מאכערס.

10143 א. פ. פון זבערזשער גאס:

נישט בלויז, ווען מען ציהט זיך איבער פון איין גאס אויף דער צווייטער, נאר אפילו פון איין הויז אין אנדערען אויף דער זעלבער גאס, פוז ווענען דער נעענדערטער אדרעס מיטגעטיילט ווערען דער פאליצייאישער מיליטערישער אפטיי-לונג ביים מאגיסטראט.

עס דראהט אייך א שטראף אומגעפעהר ביז 50 זל. עווענטועל ביז 7 טעג ארעסט.

10144 ל. ש-מאן:

איהר קאנט נאר האבען א פרעטענזיע צו דער פירמע, וועלכע האט אייך לויט אייער מיי-נונג, ב שווינדעלט אבער בשום אופן נישט צו דער צייטונג, וועלכע האט די פירמע רעקלאמירט, ווייל א צייטונג איז נישט פעראנטווארטליך פאר דער טעטיגקייט פון די דורך איהר רעקלאמירע-דע פירמען.

10145 א סובלאקאטאר:

איהר דארפט נישט צאהלען דעם לאקאטאר, וויפיל ער וויל, נאר איהר קאנט זיך ווענדען מיט א בקשה אין אורזשאנד ראזיעמטשי, אז מען זאל פעסטשטעלען דאס גרונד דירה-געלד פון אייער צימער.

10146 ר. קלים:

אייך דראהט נישט קיין עקסמיטיע, ווייל עס איז נישט פאראהאן קיין פארשריפט, וואס פערבאט אין זעלבען הויז צו עפענען נאך אנ'-אונטערנעהמונג פון דער זעלבער בראנזשע. וואס שייך דאס פערופען זיך פון הויזווירט אויפ'ן אומשטאנד, וואס איהר האט זעלבסטוויליג גע-ענדערט די בעשטימונג פון לאקאל, פערוואנדלענ-דיג די אוואצארני אין א צוקיערניע וועט אויך נישט האבען קיין השפעה אויף אנ'עקסמיסיע-אורטייל, ווייל דורך דער ענדערונג האבען זיך לגמרי די אינטערעסען פון הויז-ווירט נישט פער-ערגערט.

10147 א טעגליכער לעזער פון רושגאווסקא:

10148 א לעהרער פון א פאוושעכנער שול:

10151 מרדכי געליבטער:

ענגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער-שטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—5 נאכמיטאג מיטבהרענגענדיג די צייטונג.

יענטע ווערט שיער נישט משוגע

(שטיפעריי)

פון ב. קאוונער.

ווייט יענטע מיינע האט זיך פערטשעפעט מיט דינסטמיידלעך איז זי שוין א האלב טויטע.

גארנישט די אייגענע יענטע, וואס תמיד. זי איז געל ווי וואקס, נערוועז און צודרייט, מען קען גאר נישט רעדען מיט איהר.

א חוץ די אלע גליקען האט זי מורא'דיגע קאפ-ווערטאגען.

טאג ווי נאכט געהט זי ארום מיט א נאסען פאטשיילע ארום קאפ און קרעכצט און אויקעט:

— מענדעל, כ'וועל זיך א מעשה אנטון; מענ-דעל כ'על עס נישט אויסהאלטען; מענדעל, כ'על משוגע ווערען; מענדעל!

און אזוי רעדענדיג און קרעכצענדיג געהמט זי אלע ווייל אנ'אנדער מיטעל דער קאפ-ווערטאג זאל איהר אויפהערען.

פאר גרויס נערוואזיטעט שלאגט זי די קינדער און רייסט שטיקער פון מיר.

— מענדעלע זשוליק, וואס האסטו געוואלט פון מיין לעבען האבען? ווען דו ביזט געווען א מיידער און מען האט זיך געמאטערט, איז מיר געווען א סך בעסער. כ'האב נישט געוואוסט פון דינסטען און שמינסטען; מענדעל, האסט מיך אומ-גליקליך געמאכט!

איך, פון מיין זייט, הער אויס יענטען און עס קומט מיר צו א שטיק געזונט. איך ווער גרע-בער ווי לענגער.

יענטע האט געמיינט, אז היינט איז אזוי גרינג צו קריגען א דינסטמיידעל, ווי מיט פופצעהן יאהר צוריק.

זי האט געמיינט, אז זי וועט געבען א פייף וועלען קומען צולויפען טויזענדער דינסטמיידלעך.

אזוי האט זי געמיינט, יענטע מייגע, נאר א יענטע קען אזוי מיינען.

אין דער אייגער וואך פון לעצטען פרייטאג ביז נעכטען, האט זי שוין געהאט צוויי דינסט-מיידלעך, א פוילישע און א דייטשקע, און זיי זענען ביידע שוין נישטא. אויסגעוועזען די צייט.

און יעדעס מיידעל, וואס זי קריגט דורך א צושיקער, קאסט געלד.

עס קומט אונז נאך פאר, אז די צושיקער האבען אנ'אפמאך מיט די מיידלעך, אז זיי זאלען האלטען אין איין פערלאזען די שטעלעס, כדי זיי, די צושיקערס זאלען קענען מאכען וואס מעהר געלד.

די פוילישע איז, סך הכל געווען ביי אונז צוויי טעג. אין די צוויי טעג האט זי בעוויזען צו-צו'גנב'ענען ביי אונז א פאר גוטע זאכען: מיין יענטע'ס א זיידענע שאל, א זייגערל און מיינע א גאלדענע פעדער.

זי האט צוגענומען די זאכען און איז אוועק אהן א זיי-געזונט.

דער אדרעס, וואס זי האט אונז געגעבען איז געווען א פאלשער. ס'איז גאר נישטא אזא גאס מיט אזא נומער.

פאלגט מיך א גאנג און זוכט א שפילקע אין א וואגען היי.

ווי די זאך איז, דערווייל געהט יענטע ארום מיט א נאסען האנדטוך ארום קאפ און קרעכצט און בע-וויינט די גע'גנב'עטע זאכען.

נאך דער פוילישער האט מען אונז צוגעשיקט א דייטשע מיידעל, א מאגערע, א בלאנדע, פון א יאהר צוואנציג. האב איך געמיינט: א סוף, אנ'עק, זי וועט שוין בלייבען.

— ווייסען וואס!

דעם ערשטען טאג האט זי נישט געארבייט. זי האט געהאלטען אין איין שלאפען... אזוי ווי זי האט א גאליבטען, איז זי מיט איהם, מיט א נאכט פריהער, אויפגעווען א גאנצע נאכט, איז זי אויף מארגען געווען שלעפעריג. האט זי נישט אויפגעהערט צו שלאפען.

אויפ'ן צווייטען טאג איז זי אויפגעשטאנען 10 א זייגער און געבעטען פריהשטיק. האט איהר יענטע געגעבען א פערטעל קוילעטש מיט זיסע סמעטענע; צוויי פרישע אייער, פרישע זעמעל מיט פוטער און קאווע מיט זיסער סמעטענע.

אז זי איז פארטיג געווארען מיט'ן עסען, האט זי געבעטען יענטע'ן, אז זי, יענטע, הייסט עס, זאל איהר טון א טובה אויסוואשען פאר איהר עטליכע פאר זיידענע זאקען, א טוצען נאז-טיכלעך און זי וועט דערווייל אוועקלויפען ערגיץ און אז זי וועט צוריקקומען, וועט זי אפרופען איהר גע-ליבטען און אפמאכען מיט איהם וואו ער זאל זי אין אוונט בעגעגענען.

— און וואס איז מכח ארבייט? — פרעגט יענ-טע ביי איהר? — דו ביזט דאך אהער געשיקט געווארען אלס א דינסט.

— ארבייטען קען איך נאך נישט, — האט זי געזאגט, — ווייל איך האב ערשט מיט צוויי וואכען צוריק געהאט אנ'אפעראציע אויף אפענדיצי-טיס. אין א וואך ארום, אויב איך וועל זיין ביי די קרעפטען, וועל איך אנהויבען ארבייטען.

אט אזוי האט זי געענטפערט יענטען און איך האב זיך צוגעהערט און שיער נישט צוזעצט גע-ווארען פון לאכען.

אט א דאס הייסט א דינסטמיידעל מיט שכל! — האב איך זיך געטראכט. — וואס דען? הארע-ווען, רוימען, וואשען, סקראבען פאר ווילד-פרעמ-דע מענשען! אזוי דארפען אלע מענשען האנד-לען, — האב איך ווייטער געטראכט. — דער עיקר ארבייטער! דאס דייטשע מיידעל האט אזוי שטארק אויסגענומען ביי מיר מיט איהר האנד-לונג, אז איך האב בעקומען חשק צוצולויפען צו איהר און איהר א קוש טון אין פיסקעל, אין איה-רע רויטע ליפעלעך. אבער איך האב מורא גע-האט פאר יענטע'ן און טאקע פאר איהר געליבטען אויך: זי וואלט איהם דערצעהלט, אז איך קוש זי, וואלט ער מיר די זייטען אונטערגעשלאגען.

הויב זיך אן מיט א געזונדען דייטשען שיי-געץ. מיט איין פלעם, ווער איך אויס מענדעל! הכלל:

יענטע האט אפגערופען דעם צושיקער און איהם געזאגט אזוי און אזוי: דאס מיידעל וויל נישט ארבייטען; דעם ערשטען טאג האט זי גע-שלאפען; דעם צווייטען טאג, האט זי איהר גע-נעבען וועש צו וואשען און אזוי ווייכער און ווי-טער. וואס זאל זי טון מיט איהר?

האט איהר דער צושיקער בעענטפערט: פאלגט מיך, פרוי טעלעבאנדע און בעצאהלט איהר פאר די פאר טעג. וויפיל ס'קומט אויס און שיקט איהר אוועק; זי איז נישט פאר אייך; כ'וועל אייך שי-קען אנ'אנדערע, א שוועדישע, אויך א בלאנדע און אויך א יונגע. זי איז 19 יאהר אלט, א קראַ-סאוויצע.

זאגט יענטע:

— אויב זי האט א געליבטען, און וויל נישט ארבייטען, בין איך אייך מוחל! איך וויל האבען א געזונדע און א מיאוס'ע. אויב א שעהנע וועט מיין מענדעל נישט ארויס פון הויז ניין, איך וויל נישט אייער שוועדישע. מוחל!

דעם דייטשען מיידעל האבען מיר געגעבען 16 זלאטעס פאר די צוויי טעג, און 3 זלאטעס פאר א טאקסובקע, אנדערש האט זי נישט געוואלט פערלאזען דאס הויז

איצט געהט מיר ארום יענטע א קראנקע, א נערוועזע, א צושרויפטע, און הערט נישט אויף צו שרייען, אז זי וועט משוגע ווערען.

און זי קען נישט פערשטעהן, וואס פאר א וועלט היינט איז!

צוליב די דינסטמיידלעך וועט יענטע ווערען גרוי און אלט פאר דער צייט. זי האט שוין פער-לוירען ביי א צעהן פונט, און דאס איז ערשט גע-ווען דער אנהויב...

מיין הארץ זאגט מיר, אז איך וועל אויס-פיהרען נישט יענטע:

איך וועל נאך האבען אין הויז א יונגע, שעהנע דינסט און יענטע וועט ליגען אין בעט און מוזען שווייגען.

זי וועט זיך מוזען אונטערגעבען.

דערווייל איז נאך אין הויז קיין מיידעל נישטא. איך רעכען אפרופען מיין שנור, פינע'ס ווייבעל, זאל זי קומען אביסעל ארויסהעלפען.

ווער ווייסט, צי זי וועט קומען, ווייל זי האט יענטען זעהר פיינד.

זי ווייסט וואס גוט איז, די שנור מיינע, זי ווייסט וועמען פיינט צו האבען.

הלואי וואלט איך זי בעקענט אזוי פיינט הא-בען, ווי מיין שנור.

זי קען עס אויספיהרען, ווייל זי וואוינט נישט מיט איהר אונטער איין דאך...

אויב ס'וועט זיך עפעס מאכען רעכטס, וועל איך אייך זיכער לאזען וויסען.

דערווייל ארבייט מיין פאנטאזיע.

—=:8:=—

דער קאמף געגען טובערקולאזע

טובערקולאזע איז די אממייסטען פערשפרייטעסטע אנשטעקענדע קראנקהייט!

אין פילען זענען קראנק אויף טובערקולאזע זיבען הונדערט טויזענד פערזאן פון וועלכע צוויי-הונ-דערט טויזענד שטעלען אין סכנה דאס געזונד פון די ארומיגע. דער טרעגער פון דער קראנקהייט איז דער שווינדזוכט קראנקער דורך הוסטען, ניסען און אפילו דורך הויכען געשפרעך פערשפרייט ער ארום זיין שפייעכץ אין דער פארם פון קליינע טראפען, וועלכע ענטהאלטען אין זיך טובערקולאזע באצילען — אויסגעטרוקענטע שפייעכץ פון דער פארלאגע, קליידער און וועש פון׳ם קראנקען, וואס טראגט זיך צוזאמען מיטן שטויב אויף די גאסען איז אויך דער מקור פון דער אנשטעקונג, קינדער שטעקען זיך אויך אן, ווען זיי טרינקען מילך פון א קוה, וואס איז קראנק אויף שווינדזוכט.

פון דער מאמענט פון דער אנשטעקונג ביז דער ציט, ווען די קרענק ענטוויקעלט זיך אי ןדער גאנ-צער גרויס, קאנען אדורך יאהרען.

גאנץ אפט ענטוויקעלט זי זיך אין גאנצען אומ-בעמערקט. נישט קוקענדיג דערויף, וואס דער צו-שטאנד פון דער טובערקולאזען קראנקען שטעלט אין סכנה נישט נאר זיין לעבען, נאר אויך דאס גע-זונד פון די ארומיגע, קאן ער זיך דאך פיהלען פערהעלטנישמעסיג גוט און אפילו נישט האבען קיין אהנונג וועגען זיין קרענק, מחמת דעם וואס די קרענק איז שטארק פערשפרייט און ווערט שפעט פעסטגעשטעלט קומט א גרויסע צאהל מענשען אין בעריהר מיט טובערקולאזע קראנקע און ווערען אזוי ארום אויסגעשטעלט אויפ׳ן געפאהר פון אנ-שטעקען זיך מיט דער קראנקהייט.

צום לייכטסטען שטעקען זיך אן קינדער און הויפטזעכליך די וואס געפינען זיך אין שכנות מיט די קראנקע.

א גינסטיגען באדען פאר דער פערשפרייטונג פון דער קראנקהייט שאפט ענגשאפט, א פינסטע רא און פייכטע וואוינונג, שלעכטע דערנעהרונג איבערגעמאטערקייט און מיסברויך פון אלקאהאל.

פון שווינדזוכט קאן מען זיך פערהוטען האל-טענדיג געוויסע פארזיכט מיטלען.

מען דארף אויסמיידען בעריהרונג מיט קראנ-קע אויף שווינדזוכט מיט הוסטענדיגע און מיט די וואס שפייען ארום זיך. אלערשטענס דארפען דער-פון אבגעהיט ווערען קינדער, נישט דערלויבען דאס זיי זאלען ווערען געפלעגט אדער געקושט, דורך אזעלכע פערזאנען. נישט דערלויבען שלאפען מיט זיי צוזאמען, מען דארף אויך אלע אויסלערנען, ווי אזוי צו האלטען זיך אין דער צייט פון הוסטען און ניסען, אז די טראפענס שפייעכץ זאלען זיך נישט צושפריצען ארום זיי און נישט פערארזאכען קיין אנשטעקונג, אין דער צייט פון הוסטען און ניסען דארף מען אבווענדען דעם קאפ אין א זייט און פערשטעלען דאס מויל מיט א טיכעל. שפייען דארף מען נאר אין א שפייעכץ, קיינמאל נישט אויף דער פארלאגע אדער אויף דער גאס.

קינדער דארף מען דערציהען אין דעם זין פון דער פריהסטער יוגענד. אלע און הויפטזעכליך קינדער דארפען זיך בענוצען מיט בעזונדערע טיש געשיר. נאפעל טעסער און שלאפען אין בעזונדערע בעטען. קליינע קינדער דארף מען געבען מילך נאר אין א איבערגעקאכטען צושטאנד.

אלע דארפען געדענקען, אז א ליכטיגע און ריינע וואוינונג און אפט לופטערען זי אפילו אין ווינ-טער איז דאס גרעסטע געווהער אין קאמף מיט טו-בערקולאזע. דאס ראדיקאלסטע מיטעל צו פער-היטען דאס געזונד איז ריינהאלטען דעם קערפער, וואשען איהם יעדען טאג נעהערינגע עהרגעהרונג, רוה נאך דער ארבייט און נישט בענוצען קיין אל-קאהאל.

דאס ווענדען זיך צו א דאקטאר אין דער גע-העריגער צייט קאן נישט איינמאל אפראטעווען דאס לעבען און צוריקשטעלען דאס געזונד.

דעם קאמף מיט טובערקולאזע מוז פיהרען די גאנצע געזעלשאפט!

די פליכט פון יעדען בירגער איז אקטיווער אנ-טייל אין׳ם קאמף!

מיר מוזען דאס גאנצע לאנד בעדעקען מיט א נעץ פון בעראטונגס שטעלען, עס מוזען געשאפען ווערען ספעציעל סאנאטאריעס און שפיטעלער, כדי עס זאל יעדער האבען אומזיסט געזיכערט מעדיצי-נישע הילף און היגיענישע אויפזוכט.

מיר מוזען האבען אזוי פיל בעטלעך אין די סאנאטאריעס, אז יעדער נאר וואס קראנק געווא-רענער זאל האבען די מעגליכקייט זיך צו קורירען. אזוי פיל בעטלעך אין די שפיטעלער, אז יעדער שווער קראנקער זאל קאנען זיין פריהצייטיג אבגע-זונדערט און געהיילט.

ס׳איז ערשינען „פאלקס-געזונט" נומ. 23

(7-טער יאהר-גאנג)

מיט פאלגענדען אינהאלט:

1) וועגען סקלעראזע און דעם נייעם מיטעל געגען דעם (2 געמעלען), ד״ר צ. שאבאד.
2) ווי אזוי קען מען זיך איינהיטען פון מערידען, פראפ. הירש (בערלין).
3) היפנאטיזם און סוגעסטיע. פראפ. ל. מענדעלסאן.
4) שלאף און חלומות (סוף). ד״ר ל. טאגיר.
5) ערשטע הילף און אומגליקס-פאלען. ד״ר ש. קעלערמאן.
6) ווי אזוי איך האב זיך געלערנט צו זיין געזונט. ד״ר ב. סיגאל.
7) ווי גרייט מען צו שפייז פאר קינדער (המשך) ד״ר פ. ווירענבוים.
8) ביבליאגראפיע, שריפטען פון ראקטוירים-צוזאמענפאהר „טאז".
9) בריף-קאסטען.
10) אויפרוף פון יוז״א.
11) מורעות.

אויך אין אמעריקא איז מיט מיידלעך נישט פריילעך

געליענט דארטען די בריף און ארויסגענארט דא דעם חתן!

פון ביאליסטאק שרייבט מען: וואו יערען אונזערע יונגעלייט נישט פערוואַ עלט, צו זוכען זייער שטיקעל גליק? איהר טרעפט ווי אומעטום: אין אמעריקע, אפריקע, אויסטראליע, און אין אלע עקען וועלט.

איינעם פון זיי איז אבער בעשערט געווען געראלפען צו ווערען ריזקא אין אונזערע מקומות, אין א שטעטעל נישט ווייט פון ביאליסטאק.

דער דאזיגער יונגערמאן איז פון א באלעבא-טישער משפחה, א גאנץ פעהיגער און האט אויך האנט עטליכע פאכען צו. אנגר. איז ער אויך אנ׳-עלעקטרא-טעכניק, איז איהם מיט א צייט צוריק גראד אויסגעקומען צו זיין אין דעם אויבענדער-מאנטען שטעטעל, וואו ער האט אין א הויז פער-ריכט עלעקטרישע בעלייכטונג און דערועהען אויפ׳ן וואנט א בילד פון א מיידעל, וועלכע האט איהם פעראינטערעסירט.

האט ער זיך אנגעהויבען נאכפרעגן אויף איהר ביי די בני-ביית און ווי האבען איהם דערצעהלט, אז דאס איז זייערע א קרובה, זי איז שוין 3 יאהר אין אמעריקע און אויב ער האט שטארק חשק, קענען זיי איהם רעדען מיט איהר א שידוך.

קורץ: מ׳האט זיך באלד גענומען צום ענין, פערבונדען א קארעספאנדענץ צווישען דעם בחור מיט׳ן מיידעל און די זאך איז געגאנגען אויף א וואג.

פלוצים בעקומט דער בחור איינמאל א בריף פון אמעריקע פון א צווייטען אומבעקאנטען מיידעל, וועלכע שרייבט איהם, אז זי איז יענעם מיידעלס א חברטע און לייענט א דאנק דעם אלע זיינע בריף, אבער זי גלויבט נישט, אז פונ׳ם שידוך זאל עפעס ווערען, ווייל די חברטע דעט איהם נישט געפעלען ווערען — זי איז אויפ׳ן בילד א סך שענער ווי אין לעבען און דער עיקר — זי דארף נאך ווארטען א פאר יאהר, ביז זי וועט ווערען אנ׳אמעריקאנער בירגערין, אקעגען זשע איז זי, ס׳הייסט די שריי-בערקע, יא א בירגערין און קלויבט זיך ממילא פאהרען קיין „יוראפ" אויף א לוסט-נסיעה...

און ס׳האט טאקע לאנג נישט געדויערט, די „שרייבערקע" איז אראפגעקומען פון אמעריקע. געבראכט מיט זיך עטליכע טויזענד דאלאר במזומנים ממש און ביים יונגענמאן אין די אויגען שטארק נושא-חן געווען.

דערווייל האבען די קרובים פון דער ערשטער „כלה" בעקומען פון איהר א בריף, אז פון קאר-רעספאנדירען זיך וועט גארנישט ארויסקומען. זי ווייל בעסער קומען זיך בעקענען מיט איהר „בעשערטען" פערזענליך.

האבען איהר אבער די קרובים געענטפערט, זי זאל זיך נישט איילען, ווייל איהר „בעשערטער" האט שוין אין ביאליסטאק ביים ראבינער אפגע-קלאפט א חופה מיט... איהר חברטע.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלן פון אונזערע געסט און אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא שלמה הערשקאוויטש און לעאז געטליבערמאן

היינט, מיטוואך, דעם 25 טען אין מארגען, דאנערשטאג, דעם 26-טען, 9 אווענד
פרעמיערע צום ערשטען מאל אין לאדז דער גרעסטער שלאגער! פרעמיערע
„די גלאקען פון סיביר"

אין 4 אקטען מיט געזאנג און מוזיק פון רייזעלמאן. הויפט-ראלען: „לאה"-זאסלאווסקא, „הערשעל"-געטליבערמאן, „סאשקע"-הערשקאוויטש.
אין 3 אקט קומט פאר אנריסע ראבארעט. עס ווערט געזונגען רוסישע געזאנגס-נומערן. בערטא זאסלאווסקא און ה׳ ליבאוויטש וועלען טאנצען א נייעם טאנץ.

היינט, מיטוואך, דעם 25-טען, 4 נאכם.
צו ביליגע פרייזען
דער גאלדענער שידוך
אין 4 אקטען מיט געזאנג און מוזיק פון מ. שווארץ
הויפט ראלען: ליזא-זאסלאווסקא, דוד-געטליבערמאן, פיליפ-הערשקאוויטש

דאנערשטאג, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען די שטארק בעליבטע פיעסע
די פרוי פון דער גאס
אין 4 אקטען מיט געזאנג און מוזיק פון ה. מילער
הויפט-ראלען: „אנא" — זאסלאווסקא, „פערדינאנד"-געטליבערמאן, פראנץ-הערשקאוויטש.

ס׳נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]

די לעצטע אויטאמאביל-פארפאלען

ווייזען דערויף אן, אז מ׳דארף זיך פערזיכערן פון אומגליקס-פאלן און פערקריפלונג. דער אבצאהל פאר 10 000 זל. פערזיכערונגס סו ע בעטרעפט אויף א יאהר נור 12.50 זל.
JEN. REPR. TOW. UBEZP.
„VITA" Łódź, Narutowicza 40
tel. 213-98.

דער מאלפע-מענש

(85) (סענסאציאנעלער ראמאן)

— מיר דוכט זיך — האט זיך ארעלע אפגע-רופען — אז דאס איז א פועל-יוצא פון אייער רעדען פון הייך, און מעגליך, אויך — פון מיין רעדען פון הייך יענע נאכט אין שפיטאל... אבער אזוי-ווי אלע האבען געזעהן, ווי איהר האט מיר געקושט, מיין איך, אז דאס האט איהר פערלוירען דעם קאפ, און נישט איך.... איך האב בכלל נישט געוואוסט, וואס מיט מיר טוט זיך.... ניין! — האט זי צוגעגעבען פערטראטעכטערהייט — איך קלייב זיך נישט חתונה צו האבען. איך....

— אבער, ווי גאט איז אייך ליב, רעדט ניט, אז איהר האט זיך געווידמעט דער קונסט. — האט ער איהר איבערגעשלאגען די רייד — זאגט מיר נישט, אז איהר האט זיך געווידמעט דער קונסט.... אלע זאגען אזוי!

— ניין, איך האב זיך צו גארנישט געווידמעט. איך וויל פשוט העלפען מיין בעסטען פריינד צו בעגיין א פעהלער, אויף וועלכען ער וועט דער-נאך זיין גאנץ לעבען חרטה האבען... איך שטייט פאר צו מאכען א גלענצענדע קאריערע, מאריס, און דאס נעהמען מיך פאר א חייב וועט אייך אלין קאליע מאכען.... אלע וועלען האלטען, אז איך האב געבראכט אויף אייך דאס אומגליק, און ווען ס׳וועט קומען דער אומפערמיידליכער מאָ-מענט פון גטין זיך....

ביידע האבען זיך פונאנדערגעלאכט.

— ווען איהר וועט אויפהערען צו מאכען שפאס פון מיר, וועל איך אייך זאגען מיין זאך, — האט מאריס דערקלערט — איך האב אייך ליב גע-קראגען אין דעם מאמענט, ווען איך האב אייך צום ערשטען מאל דערזעהען.

— יא, דאס ווייס איך, — האט זי מסכים געווען — אנדערש קענט איהר גארנישט ליב קריי-גען. אויב א מענש דארף האבען דריי טעג, כדי ארומקוקען זיך און קאנטראלירען זיינע געפיהלען — איז עס שוין, לויט אייער מיינונג נישט קיין ליבע, נאר.... איך ווייס אליין נישט וואס. אט דאס געפעלט מיר טאקע נישט אין אייך. בכלל גענומען, ווען איך האב אייך צום ערשטען מאל דערזעהען, זאגט איהר מיר גאר נישט געפעלען געווארען. די צווייטע בעגעגעניש האט מיר פראסט-פשוט איינגעבראכט אין א נרימצאחת; פון יענער צייט אן ווייס איך אליין נישט, ווי אזוי איך פער-טראג אייער אנוועזענהייט. מיט איין ווארט, ווארט צו א ווייל, ביז איך וועל זיך איבערטון און ארויסנעהמען דעם גרים.

זי איז אוועקגעלאפען אין גארדעראב.

מאריס האט זיך אויפגעהויבען און צוגעגאנ-גען צו רושעק געזעגענען.

— ארעלע?... א, זי איז אלרייט)! זי האט אקאַרשט בעקומען אנ׳איינלאדונג פון אמעריקא — נישט פון האליוואוד, נאר פון ניו-יארק. איך האב איהר געראטען, זי זאל דערווייל נישט אננעהמען די איינלאדונג: פלוצלונג זי וועט דא נישט פערפעהלען איהר רוהם. איך מיין אבער, אז זי נויטיגט זיך שוין נישט אין מיינע עצות. זי וועט זיך שוין סיי-ווי מעהר נישט שפילען פאר׳ן קינא.

— פארוואס? פונוואנען נעהמט איהר עס?

— זי גייט חתונה האבען. — האט רושעק ברוגז דערקלערט — איך זעה פערשידענע סמנים דערפון, און מיר איז נישט לייכט אפצונעגארען... מיט איין ווארט — זי גייט חתונה האבען און וואַרפט אוועק דעם עקראן.

— מיט וועמען האט זי חתונה? — האט מאריס א פרעג געטון.

דער אלטער געוואַרט האט מיט פעראכטונג א שמייכעל געטון:

— נישט מיט קאנאלי׳ן — פערשטעהט זיך: איהר מעגט זיין רוהיג!

— איך בין גאנץ רוהיג! — האט זיך בעסדיג אפגערופען דער יונגער ארטיסט, וועלכער האט גוט געהערט דעם שמועס — איך בין נישט אזא אר-דיאט! אנ׳ערנסטער אקטיאר טאר נישט חתונה האבען. א ווייב איז א פעטליע אויפ׳ן האלז. אגב, מיסטער געוואַרט, מיינט איהר טאקע, אז איך בין שולדיג וואס די אויפנאהמען זענען נישט געראטען? צי איז אייך נישט איינגעפאלען — איך וויל, הלילה, נישט רעדען קיין לשון הרע — צי האלט איהר נישט, אז פרייליין לעווענשטיין איז, ווי זאגט מען עס... נישט אינגאנצען בעהאוועט אין שפילען ליבע... אז זי איז נישט בכוח צו פערשטעהן...

— איהר האט א טעות! — האט זיך אריינ-געמישט סטעללא מענדאזא, וועלכע האט פאר דער צייט בעוויזען צו דערגרייכען איהר פריהערדיגע פא-זיציע אין דער סטודיע און וועלכע האט פערגעסען וועגען איהר אמאליגער אייפערזוכט צו ארעלען.

— ניין, כ׳האב נישט קיין טעות! — האט זיך קאנאלי גע׳עקשנט — איך בין אנ׳אלטער „היטענער פרעסער" אין דער הינזיכט און איך פערזיכער אייך, אז פרייליין לעווענשטיין איז אנ׳אבסאלוט געפיהללאזע נאטור...

ער האט נישט פערענדיגט מיט׳ן ארויסזאגען זיין געדאנק, ווייל פון גארדעראב איז אנגעקומען ארעלע, זיך פרעהליך געזעגענט מיט דער טרופע, און איז אוועק.

מאריס איז איהר נאכגעגאנגען.

— איהר זענט אנגעפיהללאזע נאטור! — האט ער זיך אפגערופען, פערלויפענדיג איהר דעם וועג.

— ווער האט עס געזאגט? איוראי קאנאלי! ס׳איז זיין בעליבט ווערטער...

— ער פערזיכערט, אז איהר פערשטעהט גאר גארנישט אויף ליבע.

— ווער מעגליך! — האט זי זיך שטארק אוי-געריפען.

שווייגענדיג זענען זיי צוגעגאנגען צו דעם אויטא וואו ארעלע האט געוואוינט.

— דער איינציגער ריכטיגער וועג איז — האט מאריס א ווייך געטון, דערמאהנענדיג זיך געוויסע רעזשי — איז ארומנעהמען זי מיט דער רעכטער האנד. איינבויגען דעם קאפ, און...

אומגעריכט האט זיך ארעלע דערפיהלט אין זיינע ארעמס.

זי האט זיך אבער נישט ארויסגעריסען, נאר פערקעהרט, צוגעטוליעט זיך צו זיין ברוסט, אויפ-געהויבען צו מאריס׳ען איהרע פייכטע האלב-אָפענע ליפען. (סוף)

זאַל אײַראָפּעיסקי
17 זגערזשער 17

בילעטן צום פּרײַז פֿון 1 ביז 2 זל. צו בעקו־מען פֿרײַטאָג פֿון 5 אָוו. און שבת פֿון 10 פֿריה בײַ דער קאַסע פֿון זאַל אײַראָפּעיסקי.
דער זאַל איז גוט געהײצט ∴ אָרדנונג גאַנץ כּרם
בעמערקונג: פֿרײַ־קאַרטען — נישט גילטיג.

פֿרײַטאָג דעם 27־טען, שבת דעם 28־טען און זונטאָג דעם 29־טען דעצעמבער צום 1 מאָל אין לאָדז דער שלאַגער פֿון די אַמעריקאַנער ביהנעס

פּרעמיערע! די דאָרפֿישע התונה

מיט געזאַנג און טענץ פֿון י. קאָברין אינסצעניזירט פֿון א.ק.

שבת, דעם 28־טען דעצעמבער, 3.45 נאָכמיטאָג צום 3־טען מאָל די זעהר שטאַרק אויסגענומענע פּיעסע אין 4 אַקטען פֿון ש. ט.

פּרוי, מענש און טײַוועל

מאָנטאָג, דעם 30 טען דעצעמבער, 9 און אָוונד צו ביליגע פּרײַזען פֿון 75 גר. ביז 1.50 זל. צום לעצטען מאָל 3 שעה לאַכען אָהן אויפֿהער

די היינטיגע מיידלעך אָדער „די כּלה פֿון 3 חתנים"

עס נעהמען אָנטייל די ליבלינגע פֿון לאָדזער פּובליקום: האַררי אַריעל און א. קאַלינסקי צוזאַמען מיט ב. קראַוזע, ד. רובין, ר. אַריעל, ז. פּאַ־צאַנאָווסקי, א. גליקסמאַן, מ. א. הערצבערג, ד. מאַרקאָוו א. אַ. סופלער: הערצבערג, רעזשי: קאַלנכּי. ביהנע־לייטער: פּאַצאַנאָוויכקי אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פֿון פּ. צעדראָווסקי

דער זאַל פֿון
„קאַלאָסעאום"
53 זאַכאָדניאַ 53

איז צו פֿערמיטען אויף פֿערשידענע פֿער־ווײַלונגען, מיטינגען און באַנקעטען, אויך אויפֿ'ן סילוועסטער. געניגערעס צו ער־פֿאַהרען אין דער צוקערניע „ASTORIA" פּיעטריקאָווער 27. 3344

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

זאָ זאָלסטו ווײַטער קומען צו לויפֿען אין בעוו. רעכטסקאָנסולענטען־ביוראָ צו ה' מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָ־לאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאַנד ראָזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג
מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּעטריקאָווער 17.

Dr. med.
J. Sadokierski

סטאָמאַטאָלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר מויל־ און קיפֿער־כירורגיע
צאַהנפֿלייש־קראַנקהייטען
רענטגען־דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פֿון 3–7.
פּיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
ניערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—5 7—6
ד"ר ראָזשאַנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין אויגען־קראַנקהייטען פֿאָלק	1—2 7—8
ד"ר זיסמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 און [illegible]
ד"ר ראָזענצווייג קינדער־קראַנקהייטען	10—12 4—6
ד"ר פֿעפֿערני פֿרויען און געבורטס־הילף	$11\frac{1}{2}$—1 6—8
ד"ר קאַנטאָר פֿנימדיגע־קראַנק.	$3\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ און 1—3
ד"ר ווײַנבערג אינ. חירורג לונגען	12—1, $6\frac{1}{2}$—$7\frac{1}{2}$
ד"ר סטאָפּעל רענטגען	12—2, 4—6
א. בראַנענשטיק צאַהן־אַרצט	5—7
ג. ראָזעס צאַהן־אַרצט	3—8

אָפּעראַציעס, בעלײַכטונגען, קוואַרצען, מאַסאַזשן א.א.וו. אין דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרן
א רענטגען־אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך אָפֿען זונטאָג מיטאָג אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. קאַבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פֿון 5–7 אָוונד

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פֿאָלגענדע טעג!
„דעם צאַר'ס אַדיוטאַנט"
אין דער הויפּט־ראָלע:
IWAN MOZŻUCHIN, CARMEN BONI
צו דעם בילד איז אַנגאַזשירט אַ גרויסער רוסישער כאָר, וואָס וועט אויספֿיהרען אַ רייהע רוסישע לידער.
פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער. פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

טראַנספּאָרט־ און האַנדעלס־געזעלשאַפֿט
KALECKI i S-ka
85 ŁÓDŹ, KILIŃSKIEGO 85
TEL. 111-09 i 223-47

עמפּפֿעהלט דער געעהרטער קונדשאַפֿט איהרע טרוקענע און ליכטיגע לאַגערן צום אויפֿבעוואַהרען און מאַגאַזינירען פֿון אַלערליי סחורות

סוחרים און פֿאַבריקאַנטען
פֿערלירט נישט אייער האָפֿנונג,
ווען איהר קריגט אַ פּראָטעסט ווערט נישט פֿער־צווייפֿעלט קומט גלייך צו לויפֿען אין ביוראָ
„VERITAS"
פּיעטריקאָווער 31, טעל. 1,27-53
דאָרטען ווערט גלייך פֿערטיידיגט אייערע אינטערע־סען ווי אויך אַלע אַרט סאַנדראָוואַ אַפּאַד־לאַשצאָוואַ, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנאַ, האַנדלאָוואַ, אַדוואָלאַניעס קאַרנאַ, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אינטערציזיעס, היפּאָטעקען, שותּפֿות־אַקטען, מיר נעמען אָן אַדמיניסטראַציע פֿון הייזער. אין מײַן ביוראָ איז יעצט אַנגאַ־זשירט געוואָרען דער געוו. סעקרעטאַר פֿון פֿרידענס־געריכט, געוו. סעקרעטאַר פֿון קאָמאָרניק טאַמאַ־שעווסקי ה' אַנטאָני מאַטושקעוויטש.
די ביוראָ איז טעטיג פֿון 9 פֿריה ביז 9 אָוו.
מיט אַכטונג רעכטס־קאָנסולענטען
ביוראָ „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

כ'קויף
און צאָהל די בעסטע פּרײַזען פֿאַר גאָלד, זילבער, ברי־ליאַנטען, דימענטען, פֿערל ווי אויך לאָמבאַרד־קוויטלעך. פּלאַץ וואָלנאָשטשי 10 (גרויסער מאַרק), 1־טער שטאָק, פֿראָנט, קאָפּעליוש. 640

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פֿון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
[illegible]
פֿיזיט 3 זל.

2 שטובען מיט אַ קיך
און 1 שטוב מיט אַ קיך
זוניגע וואוינונגען מיט אַלע בעקוועמליכקייטען איז פֿון זאָפֿאָרט אַ בערצוגעבען צו ערפֿאַהרען ליממאַנאָווסקאַ 14 (אַלעקס.־בראַמקעס)—פֿון 8 רט.

טראַטשינעס
יעדען קוואַנטום עמפּפֿעהלט
PRZEMYSŁ DRZEWNY
„Maksymiljan Jakubowicz"
Żeromskiego 90,
tel. 157-74.

אַ לאַנגיעהריגער געוועזענער
גערכטס־סעקרעטאַר
שרייבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשע־ניעס אין אַלע שטעדט פֿון פּוילען.
אַ גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אַקושעריע און פֿרויען־קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 45, טעל. 113-47
נעמט אָן פֿון 4 ביז 7 אין אָוונד.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר נירען, בלאָז און האַרן־קראַנקהייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אָן פֿון 4–7 אָוונד.
צוריקגעקעהרט.

DR. MED.
Z. Datyner
אוראָלאָג
ספּעציאַליסט פֿאַר בלאָזען, נירען און אורין־קראַנקהייטען
Piramowicza 2
(Olginska) Telef. 148-95
נעמט אָן פֿון 1—2 און 6—8

דר.
נ. קאַליש
צאַהן־אַרצט
25 צעגעלניאַנאַ 25
טעלעפֿאָן 108 26
נעמט אָן פֿון האַלב 2 ביז 4 און פֿון 7 ביז 8 אָוונד.

קאַנקורענץ־פּרייזען!
וואַרימע שטובן־שיך, לאַטשען, גרויסע און קליינע, צו בעקומען זאַכאַדניאַ 34, אין שפּייז געוועלב
ביי טענענבוים.
הורט און דעטייל!

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגעריש קראַנקהייטען און ליפּעשטילאַינסע.
נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָוונד

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11,
טעל. 34-72
נעמט אָן פֿון 6–8 אָוונד

אַקירזשנער־מאַשין
אין גוטען צושטאַנד ביליג צו פֿערקויפֿען.
צו ערפֿאַהרען קאָנסטאַנטינער 20, וו. 34

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
זשעראָמסקיעגאָ 11, טעלעפֿאָן 37-63
אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	$5\frac{1}{2}$—$6\frac{1}{2}$
ד"ר פּערשנער קינדער־קראַנקה.	11—2 $4\frac{1}{2}$—6
ד"ר שיפֿמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—3
ד"ר לאַבינש הויט און געשלעכט־קר.	$12\frac{1}{2}$—$2\frac{1}{2}$
ד"ר שמירנפֿעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקה.	$12\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$
ד"ר ווייס פֿיזישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר שפּערלאָווסקי פֿרויען־און געבורטס־הילף	$4\frac{1}{2}$—$5\frac{1}{2}$

[illegible]
איטפּפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿנט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט.

ד"ר לאַזשינסקי טעכנישע פּאָלסטאַנ
צאַהן־אַרצט 10—1 5—6
[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפֿען זונטאָג

צאַהן־אַרצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אָן פֿון 10–2 און פֿון 4–7.

Dr. med. LAJCHTER
צאַהן־כירורג
Chor. szczęk, dziąseł, podniebienia, języka i t. p.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9, I p. front, tel. 149-66
od $1\frac{1}{2}$–5 po poł. 3333

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראַנקהייטען.
ספּעציעל פֿאַר לונגען־ און האַרץ־קראַנקהייטען.
בעשטראַהלונגען און קינסטליכע הערג־זון.
נעמט אָן אין דער היים פֿון 3—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
פּעטריקאָווער 10, טעל. 131-86
נעמט אָן פֿון 8–$9\frac{1}{2}$ פֿריה אויפֿון $3\frac{1}{2}$–$4\frac{1}{2}$ נאָכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פֿאַר אויערן־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפֿאָן 27-81.
[illegible]

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט אַפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד – 8 זל.
פֿאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פֿון די אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג נישט פֿעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען־פּרייז: פֿאַר'ן טעקסט—18 גר. פֿרײַטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ „ „ „ 4
נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ „ 8
פֿאַר אַ מיליטער־שורה: נאָכ'ן טעקסט—12
[illegible] דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.